

Abonamentul:
 Pentru monarhie:
 Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
 6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
 Pentru străinătate:
 Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
 an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
 4 fr. 50 cm.
 Foia apare în fiecare
 Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:
 Un șir garmond:
 odată 14 fl., a doua
 oară 12 fl., a treia
 oară 10 fl.
 Tot ce privește foia
 să se adreseze la: Re-
 dațiunea și admini-
 stratiunea „Unirii”
 în
 Blaj.

Foie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 25 August 1906.

Numărul 35.

Cu începutul anului școlastic.

Tot mai mult vedem, că se lă-
 țeste convingerea, ba ici coala chiar
 și în jurnale și încă la loc de frunte,
 am cetit, că românii ar face bine
 dacă și-ar mai ținea copiii acasă la
 vite și la plug, și ar înceta de a-i
 aduce cu droaia la școală. O idee
 cât să poate de păcătoasă. Noi din
 contră zicem, dați-vă români copiii
 la școală, că pe noi școala ne-a scos
 întru câțva la lumină și să sperăm,
 că ea ne va aduce izbânda pe toate
 terenele, fie acela cultural, social sau
 politic. Dar când vă îndemnăm la
 lucrul acesta nu vrem să zicem, că
 să vă lăsați copiii să învețe înainte
 fără nici o țintă, ci cumpaniți mereu
 cât puteți cheltui voi, și în schimb
 ce progres fac băeții.

Și iarăși nime să nu-și aducă
 băiatul la școală cu gândul, că dacă
 învață îl face popă, dacă nu îl face
 dascăl.

Astăzi s'au schimbat împreju-
 rările. Cel ce intră astăzi la peda-
 gogie, acela să fie în curat cu gre-
 utățile cele multe, ce-l așteaptă în
 viață.

Legile și ordinațiunile ministe-
 riali, fac pendent viitorul învățăto-
 rului, dela instrucția limbei magiare.
 Iar cel ce vine la teologie, acela încă
 să fie în curat cu un lucru. De câțiva
 ani încoace candidații de teologie
 sunt tot mai mulți. La cele 12 lo-
 curi vacante concurează câte 35—40
 și mai mulți de absolvenți, între cari
 sunt și de aceia, cari de trei și doi
 ani așteaptă ziua primirii cu testi-
 moniu de maturitate în mână.

Ce va să fie deci cu aceștia,
 cari și-au legat tot viitorul de o
 singură condiție, de primirea la te-
 ologie, și n'au fost primiți? Oare
 mai aflase-vor dintre aceștia, ca să
 aștepte anul viitor, sau își vor vedea
 de o altă carieră, ca să nu piardă
 un an din viața înzădar?

Până acuma în cazuri de acestea
 mulți să aplicau la administrație,
 dar în timpul mai nou vedem că și
 candidații de notari ai noștri, să
 imputinează tot mai mult. Nu e
 mirare. Dacă se va perpetua de
 exemplu cazul dela Tîr, unde dintre
 6 candidați, pretorele a propus 5,
 iar pe unul carele din întâmplare
 a fost Român și pe care l-a voit
 reprezentanția, unguri români fără
 deosăbire, nu l'a candidat, provo-
 cându-se la dreptul său, ce i-l dă
 legea, atunci nu e mirare, că oamenii
 mai bine așteaptă un an doi, ca să
 fie primiți la teologie, decât să-și
 petreacă viața ca scriitori prin diferite
 cancelarii comunale.

Noi totdeauna am inzistat pe
 lângă părinți, să-și dea copiii pe
 astfel de cariere, unde nu atâta ca
 slujbașii altuia să trăiască, ci ca omeni
 independenți. Că nu slujbașii și ofi-
 cianții fac un popor tare și puternic,
 ci fii liberi ai aceluia.

Sistemul liberal cu binecuvân-
 tatu-i șovinism a adus cu sine, că
 mulți din tinerii noștri să ocolească
 cariera judecătorească, și să se facă
 advocați. Cariera aceasta este astăzi
 mai grată pentru noi, nu numai din
 punct de vedere material, ci și din-
 tr'un punct de vedere etic, mai înalt,
 că nu-ți este pendent viitorul dela
 informațiile ce ți-le dă șeful de birou
 cu privire la convingerile tale po-
 litice.

Și mai are și favorul acela, că
 și tinerii cei mai săraci pot să o
 urmeze, dacă sunt cruțători și mun-
 citori.

Altă carieră mai potrivită și mai
 rentabilă din toate punctele de vedere
 este medicina. Durere, că nu vedem
 îmbrățișând cariera aceasta de cătră
 tinerii noștri în măsura aceea, în
 care am aștepta. Și în loc ca tinerii
 mai cu stare să meargă la medicină,
 cari dupăce absoalvă să poată face
 studii în străinătate, și să se așeze
 ca medici *privati* pe la orașele mai
 de frunte din ținuturi românești,

vedem și aci mai tot tineri mai să-
 raci, cari dupăce absoalvă să duc
 ca medici cercuali, constrânși de
 împrejurări.

Și apoi câte modalități nu mai
 sunt, ca dupăce omul nu încapă la
 teologie, să-și vadă de o carieră
 convenabilă.

Poporul acesta mare românesc,
 care nutrește atâta streini, de voie
 de nevoie, cu cât mai cu drag nu
 și-ar da sprijinul său aceloră, cari
 sunt sânge din sângele lui. Coma-
 sările le-au făcut în mare parte in-
 gineri străini, medici avem puțini,
 bisericile ni le pictează streinii, ar-
 hitecți aproape de loc, întreprinză-
 tori, arândatoi, până când și foto-
 grafi streini trebuie să vină să ducă
 numai de pe Blaj anual câte 5—600
 fl. Noi suntem dedați până acum
 la slujbe, unde să ne vină toate,
 drept că în măsură minimală, dar
 cel puțin de-a gata. Sperăm, că
 sistemul nou de guvernare să va in-
 griji de tinerii noștri ca să urmeze
 și astfel de cariere, unde nu slujba
 să i-se plătească, ci iscuțimea și
 destoinicia proprie să le aducă
 pânea de toate zilele. Vor avea în
 schimb libertatea de conștiință.

CORESPONDINȚE. Cronică bucureșteană.

București, 31 Iulie 1906.

Expoziția. Acum, după-ce am văzut
 expoziția mai de multe-ori, pot să spun ceva
 despre ea. De dinaintea universității, pentru
 un bagatel preț de 20 bani, tranvaiul cu
 cai te duce în naș potolit de fugar pe lângă
 clădiri frumoase cum e palatul iustitiei, bi-
 serica Balasa, mitropolia cu biserică și cu
 camera deputaților — și te lasă tocmai
 dinaintea intrării la expoziție. Intrarea o
 face un portal mare, o poartă cu două tur-
 nuri, iar în mijloc e aquila romană, vulturul
 de pază al zilelor de bucurie și de multe
 nevoi a neamului, ce și-l are ca sămn.

Mi-ar trebui o zi întreagă, dacă m'aș
 ocupa să vă înșir toate paviloanele și pavi-
 lionașele, — pe toți expunătorii străini, ce
 au aflat de bine a-și face cât de mulți re-

clamul hârniceii și puterii lor în țara aceasta. La intrare îndată la mână stângă, de cine dai? De „Adevărul“, pe aici „Adivorul“ cu pavilionul său. Care își face și aici reclamă jidovește; Kohnii ce-l dirigează puteau altfel? La stângă să mai văd câteva nume străine, pe celelalte le acoper pavilioanele mari.

Cel dintâiu la dreapta, e pavilionul ministerului de agricultură. Lung făcut și aranjat cu multă stărnință și pricepere. În față, cum intri e zeita Ceres, zâna belșugului acestor hotare. Roadă, tot felul de bucate, ce le produce pământul și munca țaranului, e așezată în boscane, mai mari și mai mici, după județe. Anumite hărți îți arată și puterea de producere a solului, care de bună samă că e așa de mare ca în puține alte țări. S'a uitat ceva în acelea hărți — și aceea trebuia scrisă cu litere de foc, s'a uitat să se arete câteva părți din sutele de mii de pogoane, pe cari le munceste țaranul, pe cari le silesc să deie belșug și cu brațele trudite a țărănimii, sunt în stăpânirea acestor milioane robite, nu belșugului, ce ei numai pentru alții îl câștigă, ci unui trai amarnic și greu. Și s'a mai uitat, să se pună ceva din bucatele, pe cari le produce pământul românesc, câte rămân, în ce măsură, pentru ca să hrănească pe cei, ce le produc — și câte trec granita, pentru ca să se întoarcă în formă de avuții mari, numai pe sama unora. Și poate că aceasta s'a lăsat anume. Pe lângă toate acestea, e unul dintre puținele pavilioane cu cea mai neamestecată înfățișare românească: e al nostru, e al țărănimii, e al clăcașilor sub munca sfântă, a cărora pământul hrănit, a rodit toată mana frumoasă ca aurul, ce ni-se arată aici. Mirosul de bucate îți pătrunde în suflet, ca un miros tainic de tămâie, ca o adiere sfelnică de rugăcinne,

pe care milioanele de mucenici ai ogoarelor o înalță în acest an de prăznire, către cel de sus, singurul, dela care se scoboară prinosul de binecuvântare și mângâiere peste munca și durerile lor. Tot în acest pavilion ar mai trebui să fie și o secție pentru cultura vitelor, dar aceea nu e reprezentată, decât numai prin câteva oi umplute.

Puterea acestei țări stă în agricultură. Când se va înțelege de toți, și de boierii ce cârmuiesc azi, că dela bunăstarea țărănimii, dela înflorirea agriculturii cu mijloace, cari se pună pe cei dela sate în puțină unui trai cât mai bun, atârnă viitorul acestui neam, când se va înțelege și se va înfăptui această de lamura generații de mâni peste 50 sau 100 de ani, ceea ce vor trăi le va fi dat să prăznuiască nu scurgerea neguroasă alor 1800 ani de vecuire mai mult apăsătoare și grea, ci să sărbătorească în bucuria deplină a tuturor inimilor, zina cea mai strălucită, ce s'a hărăzit cândva unui neam: ziua slobozirei de sub toate legăturile de apăsare, de robire, de strivire și nemângâiere, pe cari atâtea veacuri de nevoi le-au îngrămădit peste viața noastră. La stânga de cealaltă parte e pavilionul industriei. Ce să zică? E așezat și rânduit în lăuntru cu atâta gust și pricepere, de rămâi nimit. Tot felul de produse și cele fabricate în țară și cele aduse cu imprumutul de aiea, sunt expuse. Produse textile, fabricațiuni de hârtie de ceramică, pelărie, lemnărie, ciment, zahăr și alte multele sunt așezate, de fie-care exponent, căci aici nu avem minister să expună cât se poate de cu multă artă. Vezi chioșcuri de stearin, de zahăr, lucrări artistice în ciment, în ceramică, bombonării de tot soiul, lucrări textile frumoase, făcute în țară ș. a. Tot ce vezi, îți mulțamește desăvârșit pofta de a vedea. Ochii îți rămân încântați, dar ghim-

fele îți vine dintr'alt loc. Te-ai aștepta, că expunătorii să fie români, fie și în partea cea mai mare, dar români nu găsești. Nume terminate în baum, ori în berg ori în stein găsești cu droaia, abia ici-colo câte pe-un sfios dulap cu lucruri de pelărie ori strungarie, întimpin câte-nu Dumitrescu, Ionescu, ori Botez. Par'că un sfârc de sbiciu aspru, îți lovește în suflet. Mirosul mestecat de toți articolii de industrie, produși nu de munca neprihănită a oamenilor noștri, ci de violența hrăpăretă, de dorința păcătoasă de înnavuțire neomenoasă, de stoarcere și sleire a puterilor acestui pământ, îți strânge sufletul, ca sub bătaia unui vânt, ce aduce mirosuri cobitoare de vremuri cu un noroc îndoielnic. De sub coperișul acestui pavilion se înalță par'că o astfel de rugăcinne. — nu rugăciunea smerită de pocăință adevărată de îndreptare nefățarnică a celor umiliți, ce trăiesc în duhul cinstii și al muncii drepte, ci rugăciunea fătărnă a unor neamuri habotnice, înălțată în bătaia de pept, în mărturisiri gălăgioase de credință bună, de porniri drepte, către un Dumnezeu închipuit, ce însuși se pare că își întinde dreapta sa peste nemernicia jertfitorilor săi. Și n'o să încete nici când binecuvântarea, ce lor li-se scoboară de sus peste prisosul de biue, cu care îi îmbracă violența și mârșavenia lor? O se încete. Jertfa mucenicilor de ogoare va răsbate, neamintit, și va înnumia miia Dumnezeului adevărat, ce scu-tește pe cei buni și le respătește.

De aici, din această hală de vânzare a tuturor târgarilor de vită străină, a tuturor preocupărilor ușori, ce ar vinde la „mezat“ ori și cui țara acestor „goi“ pentru un buu geșeft; din acest pavilion al tuturor și nu al nostru, — se intră cu sufletul împăcat, cu inima curățită de petele indignării îndreptățit în pavilionul *regal* și în

FEUILLETON.

Din Italia.

(Continuare și fine).

N'ar trebui s'o mai repetesc, că și așa toți o știu, că *Apusul nici decum, ori tare puțin ne cunoaște*, dar cauza, pentru-ce nu toți o știu.

Vina noastră, păcatele noastre, poate, că ne-am trezit așa târziu și într'o zi așa de nenorocită; *puținei*: un pumn de oameni presărați pe malurile Dunării; *săraci*: după-ce de-alungul veacurilor am fost meren despoiați; *slabi*: după-ce am fost împuținați și sărăciți; și *închiși*: ca în țara uitării, de nici vânturile nu ne purtau de veste. Când gândul ți-să oprește asupra neamului de partea aceasta, fără veste te trezești, că nu aiurezi, ci scrii o scenă din o dramă reală și dureroasă; depingi un tablou posomorât: o zi din toamna târzie, când un soare ostent și stâns plutește peste natura tăcută și tristă.

Dar aceea nu face nimic! Acesta e năcazul nostru, și noi voim să ni-l purtăm; dacă unul nu ne compătimentește, noi nu ne vom pune stavilă în calea lui, să-i întrebăm: de ce, nu?

Nici nu vom pretinde — ca *vânătorii* de surprinderi și adoratori de megalomanie; nici ca în altele *aule*, cari ne cer spre esamuiare straița și bastonul; nici ca *massă*, ce aplaudă grandiosul și inspăimântătorul: roirile fără număr a lui Xerxes; bubuitul eutrămurător al tunurilor; cetățile de oțel

plutoare pe valurile sălbatice ale mării; comorile fără fund alui Croesus. — de frica, ori de dragul lucrurilor noastre, să ne studieze istoria geografică, să ne tămâieze oamenii cei mari, etc. etc. nu pretindem, căci astfel de lucruri noi nu avem; noi suntem bogați de săracie și tari de neajunsuri numai. Dar pretindem firm și resolut în *numele educațiunii universale și a bunei creșteri* dela tot învățatul: fie medic, fie inginer, avocat, soldat ori preot, dela toți, cari numai au trecut probele de foc și apă ale școalelor, până ce au ajuns la o diplomă, ori la un „dignus est“. Ca barem atât să știe și despre noi: *că la gurile Dunării esită un popor român, liber*. Asta o pretindem pentru-că *avem drept* la ea, iar cei, cari să chiamă studiosi, au datorință.

Eu frate sum foarte departe, de a condamna pe cineva pentru o ignoranță, pe cât de supină să fie, dacă e fără voia și vina lui, nici nu voiesc cu aceasta a impune la alții, să ne studieze istoria geografică, politica nu mai pentru-că suntem români etc. căci aceea e ridicul și e un șovinism nebun și exagerat, ci aparând dreptatea doresc și voiesc, ca toți, cari cercă adevărul, să-l culeagă de acolo, de unde îl găsește, nefiind ei nici religios, nici național, ci unul și pentru toți acelaș. Nici n'am voit cu asta a detrage meritele nimănui, nici a nega cuiva talentele; dar ți-se suie sânge rău în cap, când trebuie să te convingi că tineri bravi, buni și diligenti, cari abia mai ieri și-au scuturat de pe haine pulverea școalelor medii — fără vina lor trec pragul universității fără nici un concept despre istoria ori geografica străină a patriei și neamului lor; și nu poți să nu arunci o vorbă de

dreaptă indignațiune și supărare asupra unui sistem de învățământ atât de învechit, manș și imperfecte, carea în loc de a se ocupa cu lucruri de importanță universală, punând o bază solidă la o perfecționare posterioară prin o știință așezată și serioasă, își neglijește datorința și lăsa în întunecare atâția tineri de bunăvoință, perzându-se într'o mare de nimicuri retorice, cu cari îndoașă mințile june, lăsându-le așa pe baze nesigure, fără orientare, de unde ne vine: că puțini eșind în viață, să vor sili, să câștige, ce au perdut; mulți vor lua pe o cale și pe aceea vor umbla, fără să mai privească în jur de sine, iar noi vom rămânea așa în veci cu „pio desiderio“ ca și Apusul să ne cunoască odată mai bine.

Pe cum vezi nu e vina toată a noastră și câtă e a noastră, e fără voia noastră; nici toată e de a se imputa străinilor, ci numai școalelor, cari să folosesc de metoda din secolul al XVI-lea, ce din nenorocire în Apus aici, unde educațiunea privată e încă și acum e unul dintre principalele drepturi ale omului, sunt foarte multe. Sperăm, că va rămânea dreptul, dar să va schimba sistema!

Dar și până atunci none ne rămâne o grea datorință, ca să ne reformăm, nu sistema de învățământ, carea e bine meditată, aleasă, corespunzătoare progresului, ci *principiul*, ce a devenit baza vieții noastre practice. Rămâi uimit și nu-ți poți da samă, de unde atâta secetă pe terenul științific la noi; de unde, că după atâta pregătire și multilaterală educațiune, rezultatul e atât de slab, mai slab, decât la alții, cari n'au toate aceste bune pregătiri — te întrebă: unde s'a dus bogăția de talente, ce era odată

cel al armatei legate într'una, în sanctuarul vitejiei și al vredniciei neamului nostru. Despre aceasta o să grăiesc în alt număr.

* * *

Bănățenii la expoziție. Azi 14 n. cu trenul dela 8^{1/2} dim. au sosit în București o mulțime de bănățeni, în număr aproape de 300, preoți, învățători și alt soi de cărturari. Și s'a făcut o primire frumoasă. Peronul gării a fost îndesat de lume. Au fost notabilități oficioase din partea ministerului și arhiepiscopul Calixt cu o ceată de dignitari bisericești, și s'au făcut la sosirea în gară ovatiuni călduroase. Vorbirile calde, îmbrățișările în cuvântări a sufletelor, ce ard sub paza aceluiași nădejdi, vor fi aprins în inimile multora mândria de neam. După sfârșirea cuvintelor de bun sosit, după străngerile frățești de mâni, oaspeții în aclamațiunile mulțimei, cu muzica militară în frunte au pornit pe jos către Mitropolie, unde sunt găzduiți. Străzile, prin cari au trecut, au fost pavozate cu steaguri naționale. La Mitropolie s'a ținut s. liturgie, iar pe sara se va da banchet în cinstea sositilor oaspeți și frați.

Correspondent.

Din AMERICA.

Cleveland O., 28 Iulie 1906.

În ultima corespondință, care ați binevoit a o publica în prețuita foaie a Dvstre. Vă am fost promis că nu peste mult timp sper că am bucuria de a Vă aduce știrea, că s'a început zidirea bisericii române greco-catolice, care este prima biserică românească în Statele Unite din America-de-Nord. Timpul însă a trecut cu o înțală și lucrările s'au început, au mers înainte și azi nu Vă aduc la cunoștință, că se va începe zidirea bise-

ricei, ci că deja piatra fundamentală s'a sfințit, și că atât biserica cât și casa a s'a sfințite după două-trei luni.

Modul de zidire al Americanilor e de totului altul ca al nostru. Aici în restimp de 4 luni își ridică o casă cu șapte caturi.

Sfințirea petrei fundamentale s'a făcut cu deosebită pompă și toate ziarele au scris despre aceasta serbare, cele din loc au apărut cu ilustrațiuni, reprezentând actul sfințirii. Anglezi, Germani, Slavi au luat parte și mii și mii de oameni au fost de față, ridicând serbarea, reușita căreia a înțrețut ori-ce așteptare. Foile slovace, foile rutene ba chiar și cele magiare nu au putut să nu înregistreze și să nu aducă știrea despre serbarea noastră.

Săraci și desconsiderați, ba chiar insultați din partea aceluia, dela cari mai puțin ne așteptam la așa ceva, credincioșii au învins toate, și au azi mângâiere și bucurie nespusă.

Dumnezeu au arătat încă odată lumii, că nu cei cari să cred tari și mari în sfat ori cari să cred înrădăcinați și puternici, de nici un vifor să nu-i poată mișca, ci aceia smeriți, aceia, cari își pun nădejdea în El vor învinge greutatețile și reușățile lumii.

Organizarea pe teren bisericesc, s'a dus la îndeplinire în Cleveland O., în alte centre sămânța cea bună s'a sămănat și rodul nu are să întârzie. Seceriș mare, însă nu sunt secerători.

Trebue secerători, cari să se espună la greutatețile zilei și pe urmă o să se bucure și ei de rezultat.

Dlor! E greu! Acel preot care v-oiește să vină ca să lucre în via Domnului nu va avea doară zile grele și amare, ca primul, care a rupt ghiața, și probabil nu va duce în aceleași grele lipsuri viața. Va

putea mânca de mai multe-ori pe zi, nu numai odată, și va putea mânca în preț mai mare de 20 fileri, și pe lângă un pic de lapte și o scrigea de pită, va mai avea și altceva de îmbrăcat, — dar până va organiza toate, va avea de învins mari greutateți.

Preoți tineri! cari sunteți învățători de dorul de a Vă câștiga merite, nu pregetați a veni în aceste părți. Câștiga-veți merite neperitoare înaintea lui Dumnezeu și înaintea neamului.

* * *

Organizarea noastră bisericească să face, dar tot odată să lucre și pe teren național, și grație activității periodicului „Românul” noi suntem pe calea cea mai bună. Să înțelege, că mult ne trebuie să ne ajungem scopul propus, dar nimic nu să poate face de-odată. Atâtea ar fi de aranjat, atâtea de îndreptat, de s'ar recere muncă intensivă alor sute de persoane, căci în nici o direcțiune, până în timpurile din urmă nu s'a lucrat.

Trebue îndreptat ce e greșit pe aici, apoi trebue organizată toată emigrarea. Eu din parte-mi nu aș voi organizarea emigrării, ci împedecarea ei! Aș dori ca mai mult să nu cetesc prin ziare, că zeci de familii părăsesc satul lor!

Sermani oameni! Sutele din America nu-ți cruță sănătatea! Ai bani? apoi? În restimp de cinci ani mănânci viața de zeci de ani.

Românii mai toți sunt aplicați în fabrici, și aici ei își mănâncă sănătatea, iar aceia, cari sunt la zidirea drumurilor, Dumnezeu să te ferească, ce viață due! Acasă însă este cu neputință traiul și trebue să pleci ori vrei, ori nu. Ai să alegi între America și sărăcia cea mai neagră; la adevă, e mai bine America.

Un punct din organizarea noastră, este

mândria gimnaziilor și a universităților? De sigur de n'au perit, dar principiul, baza vieții noastre sociale formate în zicala epicureică: *E mai bine a fi capul satului, decât coada orașului* — le întunecă, le îngroapă.

E vremea deci, să ne mai modernizăm și noi puțin, pentru binele nostru și fala noastră, nu zic lăpădând deviza aceasta, pentru-că rea nu e, ci reformându-o completându-o așa: *Da, e mai bine a fi capul satului, decât coada orașului, dar e mult mai bine a fi capul orașului, decât capul satului.* Pentru o asemenea dorință și inclinațiune egoistică sum sigur, că nici popa nu ne va condamna, numai s'o înțelegem bine.

Și atâta fie de ajuns despre punctul ăsta.

Ținând cu firul povestirii începute încă tot în iarnă, nu am mult ați spune despre zilele acele moi și câte odată plăcute; fără strop de nea, dară totdeauna umede și vântoase. Au trecut totuși repede. După câteva săptămâni de monotonie, iată pentru primădată, că o rază veselă de soare, slabă și subțirică, străcurându-se în odaia-mi, tremura tainic pe slovele cărții, ca o rugăciune lină pe buzele evlavioase. Tresării de un fior dulce, și schimbându-mi toată inima într'o salutare o trimisei pe aceeași rază lină Aceluia, carele din lumile depărtate și senine ude șede, mi-a trimis acest vestitor frumos și iubit al primăverii.

Cu primăvara au sosit și Paștile. O săptămână tristă și dureroasă, ca un preldiu melancolic și mișcător, premerse ziua aceea măreață, unică în lungul șir al veacurilor și fără asemănare; a cărei minune

și taină o cântă pe vecinicie cerul și pământul: Paștile Domnului.

Mă simțesc puțin de a-ți descrie și numai un simțământ, un svăcâit al inimei atinse de bucuria cerească a acestei zile, fără ca să turbur armonia aceea negrăită a sufletului creștin prin vorbele mele neputincioase și puțin zicătoare. Tu le ști, căci ai gustat dulceața lor de atâtea-ori.

Ți-oi descrie totuși o bucurie, ce tu nu o cunoști, nici nu o poți înțelege, până ce nu te vei găsi în aceleași împrejurări ca mine; departe de casă între oameni binevoitori, dar străini și neînțelegători ai datinilor tale, inclinațiunilor tale: soții tăi din pruncie, oglinda cerului, în care te mișcai.

Da, erau trecuți doi lungi ani, de când în biserică nu mai vedeam strane, în ele nu mai auziam răsunând trăgănat, melodioasele *glasuri*; au trecut și două Paști fără de un „Hristos a înviat” ori un „irmos”; era înzădar să le mai aștept: mi-am luat deci rămas bun dela ele pe alți 3 ani.

Când iată într'o zi neașteptată înainte de Paști Revs. Domn canonic Dr. Bunea, cercetându-ne ne invită la s. liturgie, ce D-sa zise, că ni-o va celebra după ritul nostru. Așa a fost prima zi. Însă abia cunoscută bunăvoința a Rvrs. Domn canonic, noi am început a face pe invitatul, ce de altcum era de prisos. Așa a urmat apoi un lung șir de zile de sărbătoare. Frumosul timp de după Paști, care cu cântările și ritul solemn trezește în suflet simțămintele zilei acele mari a Paștilor, încât Rvrs. Domn canonic cât a stat aici, era pentru noi adevărate Paști.

Am împărțit frățeste între noi și ostenele și bucuria slujbei, eram pe rând toți:

crășnici, cântăreți și credincioși ascultători, până când un cor animat de puțini chemați și de și mai puțini aleși întona ecteniile. Asta fu culmea bucuriei noastre din acest an, dar veni pe neașteptate și trecu prea iute. Totuși cu inimă plină de recunoștință față de Rvrs. Domn canonic, și de speranțe măgulitoare în o curândă revedere, și azi cugetam mângâiați la acele zile îmbrăcătoare. Deie Domnul să se repetască cât mai des!

Așa ne-au trecut și Paștile. De aci încolo mai că nu mai știu, cum a sburat timpul. E natural. Examenele erau în prag. O răceală, ca un fior își trece de-alungul spinării, te cuprinde o smereală fricoasă, o stimă despotică față de profesori, cari încep a-ți părea moroși, gata să te înfrunte la toată vorba, deși toate sunt numai nălucire — cugetând numai că mâne, poimâne vor să sosească esamenele și te vor găsi nepregătit.

Și bietul student își îngroapă capul de dimineața până sara în carte, sperând așa, a încunjura naluca asta deja amenințătoare.

Dar pentru noi și esamenele au fost o altă sărbătoare, aceasta însă curat românească; căci Ionel Coltor și Iuliu Hossu, depunând în 4 Iulie doctoratul din filosofie, domnii profesori au binevoit a-i distinge în sâmn de recunoștință și dovadă despre frumoasele lor talente, despre clara și bine formată lor pricepere și despre neobosită-le diligență, cu titlul: doctori „a pieni puncti” (pur eminenti): cea mai frumoasă vorbă, cea mai frumoasă laudă au zis ei cu asta despre noi toți. Le gratulăm din inimă.

Cu aceasta însă n'am voit să las de loc pe ceilalți ai noștri la umbra; de sigur

unificarea societăților. Din darul lui Dumnezeu avem multe și frumoase societăți, dar reslățite. nu sunt tari. de aceea și-a lansat ideea unificării. Aceasta e salutară. la timpul său are să aducă rod îmbelșugat.

* * *

Peste doi ani. să face alegerea de președinte a Statelor Unite. și deja să începe campania între partide.

Roosevelt lucră din respniteri. să fie ales un republican. iar alții lucră pentru învingerea partidului democrat. a cărui candidat ar fi Bryan, care nu peste mult să va reîntoarce din călătoria sa. Lupta va fi crâncenă. ca nici odată. Bryan pășește a treia oară ca candidat.

Republicanii sunt milionarii statelor. Democrații sunt mai săraci. Stă lupta în contra capitalului. și aici e greu! Totuși democrații au mare nădejde. să învingă. Resultatul o să-l vedem după doi ani!

Preotul din America.

Sfințirea bisericii românești din Șieu-Odorheiu.

Nușfalău, August 1906.

Fii salutată mică nepoată a lui Romul din părțile nordice transilvănene, cari prin fii tăi români din Șieu-Odorhei — dieceza Gherlei — ai ridicat altar și templu măreț Dumnezeului celui viu, dulcelui Isus, și pe noi cei trudiți de mizeriile unei robii în care trăim, pe un moment ne-ai unit cu ceriul, pentru care suntem mențiți... Așa-i!

Ziua de 12 August a fost o zi de sărbătoare pentru Șieu-Odorheiu și jur. Încă des de dimineață se vedeau trăsuri străbătând mulțimea de oameni, muieri și prunci în vestminte de sărbătoare, cari toți și toate aveau direcția către comuna iubilantă. Mai de dimineață ca toți sosise la preotul din loc Grigore Rus, delegatul episcopesc din Gherla

nu, ei fiind ei mai înaintați. și fiind sirguinta și priceperea lor deja cunoscută, să cuvinea să dăm onoarea acestui an noilor și iubitorilor nostri frați mai tineri, en atât mai vărtos. ca pe lângă numrea puțin zicătoare de student, au câștigat și frumosul titlu de „doctor“.

Iată cum a decurs anul acesta.

Mă simțesc fericit de a-ți putea comunica aci ție și tuturor cunoscentilor nostri binecuvântarea apostolică a Sfinției Sale Papa, și cu ea a încheia epistoala. Ceea-ce mai aștepti și ce mai urmează, ți-oi serie de altă-dată.

Acum rămâi cu bine. Dragostea mea te însoțască.

Victor.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fleri. — Suta 5 cor. franco.

Magnificul și simpaticul canonic dr. Octavian Domide, însoțit de fratele său Clarissimul Emil Domide, prof. gimn. în Năsăud, protopopul tractului meritului Mihail Făgărășian, protopopul Ciceiu Cristurului Gregoriu Pușcariu; avocatul dr. G. Tripon din Bistrița, amicul nostru dr. Octavian Pavelea, avocat în Beclean; aproape toți preoții din tractul Becleanului și Ciceiu Cristurului, ba și din district, precum fratele Rus, etc.

La oarele 7 dim. s'a început ceremonialul sacru prescriș prin rit și tipic luându-se rămas bun dela biserica cea mică, scundă, de lemn, și mutându-se odajdiile sfinte în biserica cea nouă din mijlocul comunei, un edificiu imponent pentru un sat ca acesta, ridicată din piatră și cărămidă și acoperită cu tinichea. Era ceva înălțător să vezi masa cea mare a poporului mișcându-se după preoți, pe sub portalele împodobite cu ghirlande de flori și verdeață în zăritul căroră figurau crucile așezate pe inscripții de: „Bine ați venit“.

Originea, sângele, limba și datinile, cari le avem comune asemenea cu ritul bisericesc au adus în mijlocul nostru și frați preoți gr.-or. ca Bălan din Brașfalău, Alexandru Boer din Sfântul, Alexandru Rus din Cincelic, ginerile dlui Cioboc din Mogogea, Cupșa, etc. în societatea căroră s'a încunjurat noul Sion și s'au săvârșit cele sacre cu toată punctualitatea. La liturgie preoții fungenți s'au cuminecat. După aceasta delegatul episcopesc Magnificul dr. Octavian Domide a ținut o predică cu cunoscuta-i oratorie, arătând cu dovezi scoase din firea omului, că toate celea pământeste avem a-le folosi numai ca mijloace pentru ajungerea la patria noastră adevărată, care este ceriul. Dintre dovezile istorice mi-a plăcut mult pilda dlui Hristos, care primul a mers pe calea crucii și pilda lui Hanibal, care trecând Alpii să cucerească a zis soldaților îndârjiți de peripeții: „Ați avea drept să vă reîntoarceți dacă picioarele mele n'ar călca întâi pe drumul de care vă înfricoșează“. A sfârșit precum a început: „Cel ce vrea să vie după mine să se lapede de sine, să-și iee crucea sa“, etc. Ne-au arătat adecă, până la evidența, ca pildele noastre pot fericii poporul. Oare-i dăm noi atari pilde? Cătră fine Măria Sa a împărtașit poporului binecuvântarea arhierescă și a predat biserica cultului divin public. Finit cultul divin, s'a făcut vizită baronului Appel din loc, binefăcătorului bisericesc, dlui Ciboc — apoi a urmat banchetul cu toastele într'un pavilion lângă biserică. Pentru Pontifice, Monarh și Excelenția Sa, episcopul diecezan dr. Ioan Szabó, a vorbit dr. Octavian Domide; pentru delegat, dr. G. Tripon; pentru preoți, Mateiu Pop, preot în Ocna-Dejului; pentru protopopi și Claritatea Sa Emil Domide, Ioan Botean, preot în Nușfalău; pentru popor, Ioan Bulbuc, preot în Minthiu; pentru curatori, Mihail Făgărășan, protopop; pentru frații preoți gr.-or. Grigore Pușcariu, protop., etc.

După banchet a urmat petrecere într'o localitate acomodată, care a durat până în amurgul zilei, când ne-am depărtat la ale noastre, cu credință, că din copsele maicelor biserici ce să edifică, se vor renaște mai curând ori mai târziu și școale perdute din nesuficiența mijloacelor.

Ioan Botean.

Raport general despre activitatea societății de lectură „Inocențiu M. Clain“, pe anul scolastic 1905—6.

(Continuare.)

Partea specială.

I. Comitetul societății.

Comitetul societății ales în sedința constituită din anul trecut, s'a completat în I. sedință administrativă ordinară, ținută în 5 Octombrie 1905, și astfel comitetul societății pe anul 1905/6 a fost compus din următorii:

Președinte: Simeon Gocan, teol. a. IV. V.-președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. Secretar: Silviu Poșiar, teol. a. IV. Cassar: Emil P. P. Masca, teol. a. III. Controlor: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Gavrilă Hintea, teol. a. III. Bibliotecar: Valeriu Opreș, teol. a. II. V.-bibliotecar: Iuliu Căpâlnean, teol. a. I. Notar: Petru P. Domșa, teol. a. I.

Iar membrii în comisia literară au fost aleși: Georgiu Grecu și Ioan Mărginean, teol. a. IV. Alexandru Ghelner și Adrian Oțoiu, teol. a. III. Vasile Cerghizan și Augustin Folea, teol. a. II. Emil P. Sas și Cornel Popa, teol. a. I.

Și ca mersul societății să nu se întreprună nici în decursul lunilor de vară, de aceea în sedința constituantă, ținută în 2 Maiu a. c. pe anul de gestiune 1906/7 comitetul societății s'a compus astfel: Președinte: Septimiu S. Popa, teol. a. III. V.-președinte: Augustin Folea, teol. a. II. Secretar: Romulus R. Stoica, teol. a. III. Cassar: Aurel Peculea, teol. a. II. Arhivar: Vasile Candrea, teol. a. II. Controlor: Petru P. Domșa, teol. a. I. Bibliotecar: Iuliu Maior, teol. a. I., lăsând a-se completa pe anul viitor prin intrarea noilor alumni în șirul societății.

II. Membrii societății.

A) Fundatori.

1. † Dr. Ioan Vancea de Buteasa, metropolit (Blaj). 2. Dr. Victor Mihályi de Apșa, metropolit (Blaj). 3. † Mihail Pavel, episcop (Oradea-mare). 4. I. M. Moldovan, prepozit (Blaj). 5. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 6. Simeon Pop Mateiu, canonic (Blaj). 7. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 8. Dr. Vasile Hossu, episcop (Lugoj). 9. Iuliu Bardosy, insp. reg. penz. (Sibiu). 10. † Baziliu Rațiu, rector semin. (Blaj). 11. Iulia Laurențiu. 12. Dr. Nicolae Calmuczy. 13. Dr. Teodorescu, medic militar (Alba-Iulia). 14. E. Măcelariu, pret. penz. (Miercurea). 15. E. Petroviciu, căpitan (România). 16. Dr. E. Elefterescu (România). 17. † Georgiu Boer, locotenent (Vad). 18. Ioachim Totoian, preot (Chișfalău). 19. Silvia Handrea, preoteasă (Lăscud). 20. Institutul de credit „Patria“ (Blaj). 21. Institutul de credit „Economul“ (Cluj). 22. † Ioan Bob, prof. (Blaj). 23. † Ioan Antonelli, canonic (Blaj). 24. † I. Ciaciani. 25. † Constantin Papfalvi, canonic (Blaj). 26. Ioan Bozac, preot (Szombattelke). 27. Institutul de credit „Arieșana“ (Turda). 28. Institutul de credit „Mureșana“ (Reghin).

B) Onorari.

1. Dr. Dem. Radu, episcop (Oradea-mare). 2. I. M. Moldovan, (Blaj). 3. † Alexandru Micu, canonic (Blaj). 4. † Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 5. Dr. Victor Szmigelsky,

canonic (Blaj). 6. Ioan German, prof. emerit (Blaj). 7. A. Boca. 8. Iuliu Popa. 9. Iosif Pop. 10. Gedeon Blășan. 11. † Basil Raț, rector sem. (Blaj). 12. Dr. Vasile Lucaciu, preot (Șisești). 13. Dr. Elie Dăianu, protop. (Cluj). 14. Dr. Augustin Bunea, canonic (Blaj). 15. Dr. Isidor Marcu, canonic și rector sem. (Blaj).

C) Ordinari.

Toți alumnii seminarului gr-cat. din Blaj.

D) Estraordinari,

sunt aceia, cari solvesc suma de 4 cor., având în schimb dreptul de a folosi biblioteca și a participa la ședințele literare a societății.

III. Biblioteca.

Biblioteca în anul acesta s'au înmulțit cu următoarele cărți:

Secțiunea I.

Cărți donate:

1. Vasile Cârlova, de Dr. Ioan Rațiu, donată de autor.
2. Enchiridion Hermeneuticæ gen. de Jahn, donată de A. Oțoiu.
3. 25 de ani din viața reuniunii de muzică, Mateiu Voilean.
4. Discursurile președintelui Asoc. I. St. Șulțiu de Cărpiniș.
5. Soare cu ploaie, de Iosif Vulcan, donată de Sept. Popa.
6. A vallás változtatás az egyházog és a magyar államog szerint, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor.
7. A keresztység kiszolgáltatása az egyházog és magyar közog szempontjából, de Dr. Hanny Ferencz, donată de autor.
8. Catechismul, de Dr. I. Marcu, donată de autor.
9. Memoriul asupra situației economului.
10. Partea a II-a din Anexe.
11. A szociális kérdés, Dr. Verus.
12. Roadele milei creștine, de Câmpian, don. de Dr. Elie Dăianu.
13. Ursu Vroina, de Dr. Elie Dăianu, donată de autor.
14. Predici de Petru Maior, don. de Dr. Elie Dăianu.
15. Cultura porumbului, donată de I. German.
16. L'active de L'academie Roumaine dela anul 1884—1905. de D. Sturdza.

Donațiunile Academiei române:

1. Mănăstirea și comuna Putna.
2. Finanțele României dela 1831—1905.
3. Basme române și glosari.
4. Titus Livius, traducere.
5. Analele Academiei rom. (Partea adm. și debaterile).
6. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii științifice).
7. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii literare).
8. Analele Acad. rom. (Memoriile secțiunii istorice).
9. Problemele ei actuale.
10. Bibliografia românească veche.

(Va urmă.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Dela ziua așezării mele aici, în 11 Febr. n. a. c. pe lângă alte daruri mai mici, ce s'au făcut de singuraticii credincioși spre împodobirea casei Domnului și cinstea celor ce le-au făcut, în deosebi dau publicității și cu numele pe Dna văd. Elena Pintilie, un ornat complet colorat și unul negru 345 cor.; Dna Eugenia Barbu, un potir de argint, cu cupă aurită, Dna Tina Inceze, done perinute elegante de catifea pe prestol și dl Mihail Bucur, măiestru rotar. o cădeiniță în preț de 32 cor. Împlor binecuvântarea și răsplata cerească peste acești binefăcători creștini! Reghinul-săesc, la 25 Iunie 1906. — *Ariton M. Popa*, paroh-protopop.

— Onorata Dnă Iuliana Mateiu născ. Chețan, preoteasă văduvă din Ercea, a donat

pe sama edificândei biserice din Craifalău-de-câmpie. Întru amintirea fericitului și neuitatului său soț Teodor Mateiu, fost preot în Craifalău suma de 100 cor., promițând, că cu începerea edificării stei biserice în cântui-va concede starea materială, va mai contribui. căreia și pe aceasta cale în numele poporului din Craifalău, îi aducem sincerele mulțămire, dorindu-i ca Dumnezeu să-i răsplătească însușit din darurile sale cerești, iar defunctului eterna fericire. să-i fie țărina ușoară și memoria neuitată. Craifalău-de-câmpie, 1 Iulie 1906. — *Dem. Caliman*, preot gr-cat.

Aniversarea a 76-a a nașterii Monarhului s'a serbat în Blaj cu solemnitatea îndatinată. Escel. Sa Mitropolitul a celebrat sf. liturgie, asistat de membrii capitulari. După sf. liturgie s'a cântat Doxologia cea mare, pentru îndelunga viață a Monarhului nostru. La 1 oară Escel. Sa Mitropolitul a dat în onoarea zilei un prânz festiv, la care au fost invitați clerul din gremin, necum și toți amployații oficiilor publice din loc. Pentru Monarhul nostru a vorbit Escelența Sa Mitropolitul, nrândn-I încă mulți ani spre binele tuturor supușilor săi credincioși.

Știri personale. Duminecă în 19 Aug. au plecat la Expoziția din București, sub conducerea redactorului nostru peste 100. inși din toate părțile țării noastre. După cum ni-să scrie, au fost întâmpinați la gara de nord de dnii *Codrescu* și *Atanasie*, delegați ai ministerului de culte. La bineventare a răspuns A. C. Domșa. Marți au cercetat excursioniștii expoziția și seara arenele. De aci vor merge și la Constanța.

Consistoriul plenar. În 15 August n. a. c. s'a întrunit la ședința ordinară Consistoriul plenar în Blaj sub presiunea Escel. Sale Mitropolitului *Victor*. Au luat parte, afară de membrii din gremiu următorii protoponi districtuali: *Ioan Maior*, Aind. *Dem. Cutean*, protopop defec., *Aléandru Dobrescu*, *Sebeș*, *Iuliu Montani*, *Zlatna*, *Iosif Costin*, *Turda*, *George Bărbat*, *Blaj*, *Ștefan Sándor*, *Oderheiu* și *Iosif Lita*, *Ielod*. În aceasta ședință s'au primit în Seminarul teologic din Blaj următorii alumnii: *Vincentin Pandrea*, *Mărgineni*; *Ioan Găgor*, *Tănuși*; *Iustin Porut*, *Desmir*; *Ioan Pop*, *Cămarășul-deș*; *Octavian Mihăltan*, *Odverem*; *George Rus*, *Bozdu*; *Petru Gruia*, *Blaj*; *Gavrilă Metea*, *Ileni*; *Simion Popa*, *Măhaciu*; *Coriolan P. Lupu*, *Șamșudul-de-câmpie*; *Augustin Ciungan*, *Alecuș*; *Octavian Bugner*, *Tritni-de-jos*; *Ioan Dragomir*, *Șra-mică*; *Nicolae Crăciun*, *Doștat*; *Nicolae Costea*, *Mănarade*; *Vasilin Mărginean*, *Ungurei*; — iar *Zenovie Paclășan* din *Straja* va fi trimis în Seminarul central din *Budapesta*. — În internatul Vancean de băieți, au fost primiți cu totul 123 studenți. — În internatul Vancean de fetițe, au fost susceptibile 41 eleve.

Reuniunea sodalilor români din Cluj, și-a ținut a XXXIV. adunare generală în 6 August a. c. Din raportul general estragem următoarele: Averele reuniunii e de 2254 cor. Au fost sprijiniți din partea reuniunii cu bani de școală 36, cu haine de vară 41, cu de iarnă 35 inși. S'au eliberat 5. S'a decis a să înființa o bibliotecă pe sama reuniunii.

Convocare. Adunarea generală a desp. XXIX. (Mediaș) al „Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român”, își va ține în acest an în 2 Septembrie n. la 3 oare d. a. în școala gr-cat. din Mediaș.

— Adunarea generală a „Reuniunii femeilor române din Mediaș și jur”, în acest an își va ține conform concursului Comitetului acestei Reuniuni din 31 Maiu 1906. în școala gr-cat. din Mediaș la 2 Sept. n. a. c. la 2 oare d. a.

Sfințire de biserică. Curatoratul bisericei gr-cat. din *Bandul-de-câmpie*, invită la *consacrarea nou terminatei biserice*, ce se va săvârși în 28 August n. a. c. prin delegatul consistorial Rsmul Dr. *Isidor Marcu*, canonic.

— Comitetul parohial gr-cat. din *Argeșul-de-sus*, invită la *sfințirea bisericei nou*

edificate, care se va îndeplini, Duminecă în 9 Septembrie n. a. c.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape poruncitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheitnielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vosri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grăul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

Epidemiei de tifus din Sibiu a căzut jertfă R. U. în vârstă de 27 de ani. Solvise numai cor. 45.— la cassa băncii „Transsylvania”, iar aceasta a plătit cor. 1000. capital erezilor.

Petreceri. Tinerimea română din *Nirastu* și jur. invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja Marți, în 28 August n. 1906. în pavilionul hotelului „Központi” din *Nirastu*. Venitul curat este destinat spre edificarea școlii române din loc.

— Tinerimea română din *Lunca* și jur. invită la *petrecerea de vară*, ce o va aranja Duminecă în 2 Septembrie n. 1906 în sala școlii gr-cat. din *Lunca*. Începutul la 7 oare sara. Venitul curat e destinat în favorul școlii gr-cat. din *Lunca*.

Mulțămită publică. O faptă nobilă și vrednică de toată lauda a săvârșit românii credincioși gr-cat. din *Șeica-mică*, cari sunt emigrați în America, în *Cleveland O.* Deja dela plecarea lor în depărtata străinătate făcură promisiunea, că dacă Dumnezeu le va ajuta, vor contribui și ei cu cât le vor permite puterile pentru înfrumusețarea sântei noastre biserici. Aceasta promisiune au și implinit-o, căci, făcând ei între ei o colectă, au format suma frumoasă de 580 cor., carea sumă cu datul de 4 Maiu 1906. au depus-o la institutul de credit și economii „*Racoțana*” din *Șeica-mare*, punându-o tot odată la dispoziția curatorului nostru bisericesc, ca din aceea să se ridice în sânta noastră biserică 70 scaune, iar restul să rămână spre creștere, tot în folosul bisericeii, sub numele de: „*Fondul American Român*”. — La dorința specială a marimoișilor donatori acesteia scaune, cari deja în 1 Octobru a. c. vor fi gata, în fie-care an să vor da în folosință credincioșilor, pe lângă o anumită taxă, iar suma ce va încurge din aceste taxe, să va adauge la „*Fondul American Român*”. Cei cari au contribuit la formarea acestui fond, sunt: *Ilie Lup*, *Ioan Lup* a *Ravecii*, *Ioan Coman*, *Petru Coman*, *Agafie Dancu*, *Nicolae Lup*, *Teodor Popa*, *Chirion Lup*, *Ilie Vișa Nechită*, *Ilarie Hătegan*, *Teodor Alămorean*, *Ilie Alămorean*, *Nicolae Dancu*, *Iosif Caiser*, *Petru Câmpian*, *Teodor Achim*, *Ilie Muntean*, *Teodor Ivan*, *Teodor Câmpian*, *Ilie Roman*, *Ioan Dancu*, *Ioan Dancu sen.*, *Alesandru Roman*, toți din *Șeica-mică*, dăruiind unul fie-care câte 25 cor. și un bun făcător 5 cor. laolaltă 580 cor. Din suma aceasta se va spesa pentru făcutul scaunelor 532 cor. iar restul de 48 cor. va rămânea ca bază la „*Fondul American Român*”. Subscrișii, în numele credincioșilor gr-cat. din *Șeica-mică*, aducem și pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămire tuturor acestor mari binefăcători a sântei noastre biserici, dorindu-le din inimă viață îndelungată, spre a se putea reîntoarce iarăș sănătoși în mijlocul familiilor lor iubite. *Șeica-mică*, în 15 August 1906. — *Virgil Stanciu*, adm. parohial. *Ilie Vișa*, curator prim.

Necrolog. † *Văd. Iozefa Rozor* născ. *Rus*, după scurtă dar grele suferințe, a repusat în *Cuciu*, în 18 August 1906. în etate de 80 ani. — *Fie-i țărâna ușoară!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

2. Cu atât mai vărtos nu se poate admite, ca vibrațiunile sau undulațiunile acelea presupuse ale creerului să treacă dela o persoană la alta. Întâi: pentru că cugetul nu conzistă în vibrațiuni sau undulațiuni. În locul al doilea: pentru că chiar și când ar conzista în undulațiuni, încă tot nu s'ar putea propaga. Martoră ne este despre aceasta experința de toate zilele. Căci ori cât ne-am cugeta și am voi noi, ca cineva să facă ceva, el tot nu va face, până ce nu-i vom spune cu gura ori prin semne, pentru că nu va ști, ce vom noi. Prin urmare cugetul nostru nu se propagă prin undulațiunile sale dela noi la altul. În locul al treilea: pentru că se întâmplă adese de răspunsurile sunt cu totul în contra cugetării și dorinții celor de față. Martor ne este Allan Kardek ¹⁾ unde spune: „Când se întâmplă să se audă într'o întrunire de spiritiști de omenie, una din comișcările acelea scârnavo, cari le îngreșează prin josnicia lor; ar fi o vătămare pentru experientatori, că presupun, că aceea ar proveni dela vreunul din ei“. De altcum martor ne este despre acesta și Lombroso, când cu formarea corpului articulat sub haina Eusapiei. Nici unul din cei de față nu se cugetase la aceea, că răspunsul să fie: *a sinistra*. Așadară dacă nici unul nu s'a fost așteptat la răspunsul acesta, el nu putea să provină din undulațiunile creerului ori ale păturii corticale, cari ar fi exprimat răspunsul acela. Tot aceasta o dovedește și cazul mesei din ședințele din Genova, când masa a plecat cătră o chilie, cu toate că toți voiau să mai rămâna afară.

3. Nu să poate admite străformarea undulațiunilor acestora în putere motoră, luminoasă, etc. Pentru că fizica ne învață, că puterile motore, luminoase, etc. sunt puteri fizice, iar nu cugete; și cu atât mai vărtos nu se poate admite străformarea cugetului în putere motoră, după ce aceea fizică ne învață, că o putere fizică nu se preface într'altă putere fizică, decât numai pe lângă anumite condițiuni, cari aci lipsesc cu totul.

4. Nu se poate admite formarea fantoamelor, în forma presupusă de ipoteza aceasta. Pentru că fanteamele acestea nu sunt imagini de ale lucrurilor cugetate, ci sunt *fanteame vizibile și pipăibile*, și Lombroso însuși a prins *cu mâna* o fanteamă de acestea — deși neperfectă — și a simțit că are formă de picior. Zöllner apoi și cu cei din Genova au mers mai departe, și au făcut ca mâinile și picioarele acestea închipuie (!) și și exprime urma pe făină, furungine și gips. Și mai departe decât toți a mers Crookes, carele a strâns fanteama în brațe, i-a pipăit pulsul, i-a numărât bătăile inimei și a fotografat-o.

5. Nu se poate admite nici explicarea dată pentru *scrisorile automate*. Întâi: pentru că nu să știe, că cu care *emisferă* a creerilor cugetă omul; ori doară cugetă cu amândouă? În locul al doilea: pentru că avem fapte contrare, și anume la: *hemiplegici*. Aceștia sunt paralitici într'o jumătate a trupului și a capului, și astfel lucră și cugetă numai cu cealaltă jumătate, stând jumătatea paralică în neactivitate. Dar cu toate acestea lor nu li-se pare, că altul ar cugeta în locul lor, ori că ar primi prin inspirațiune ceea ce spun.

În fine cum se vor explica celealalte fenomene spiritiste, de ex. scrisorile directe? Așa că undulațiunile vor prinde stilul și-l vor purta, să formeze literile? E imposibil, pentru că omul nu poate influența lucrurile, ce sunt afară de sine, fără să se pună în legătură cu ele.

De altcum e constatat și e lege fizică, că ori ce putere, carea pleacă dintr'un anumit centru și se propagă, în propagarea sa scade din intenzitate în proporție cu pătratul depărtării. Știind aceasta să calculăm acum intenzitatea vibrațiunilor păturii corticale! Aceasta trebuie să fie foarte mare, pentru că trebuie să străbată oasele capului, ca astfel să poată eși dintr'insul, trebuie să pună în vibrațiune eterul, trebuie să străbată iarăși oasele capului mediului, să-i pună în vibrațiune pătura corticală, ori dacă rămâne afară, trebuie să ridice mobile grele, de zeci de chile, etc. Dar nu mai continuu, pentru că ipoteza aceasta, ca și altele de felul acesteia s'a introdus din necesitate. Căci voind ei să explice fenomenele

spiritiste, și nevrând să admită ființe nemateriale, au trebuit să recurgă la materie: cauză neproportionată pentru producerea lor, cum zicea și profesorul Porro. „În fața manifestărilor senzibile“, zice dr. Lapponi, ¹⁾ cari nu se pot referi la puteri materiali fizice necunoscute, anume fiindcă au imprimat semnele evidente de inteligență și de voință, de afecțiuni și de pasiuni, e oare posibil ca să nu se admită existența acestor ființe spirituale, dovedită de mulțimea faptelor, constatată cu toată vigoarea metodelor noastre experimentale, celor mai bune“.

A patra ipoteză animistă e: ipoteza *spiritiștilor occultiști*. Aceștia presupun că spiritul omenesc s'ar compune din trei elemente: *vitalitatea sau energie vitală, corp astral și suflet omenesc*. Sub *corp astral* înțeleg ei o parte a sufletului, carea ar constitui puterea lui de viață animalică, și care ar putea să iese și să vagabundeze afară de trup, ²⁾ întocmai pe cum își închipse și dl Hașdeu ³⁾ despre *supraorganism*, și ceilalți spiritiști despre *perispirit*. ⁴⁾ Corpul acesta astral după părerea occultiștilor ar ieși afară din mediu și ar produce toate fenomenele spiritiste.

Dar nici ipoteza aceasta nu se poate admite.

a) Pentru că avem fenomene spiritiste, cari *se întâmplă fără mediu*. Acolo sunt spre pildă cazurile de molestări spiritiste citate mai sus. Prin urmare ele n'au putut fi produse de corpul astral al mediului.

b) Pentru că avem o mulțime de fenomene, când mediul e *întreg și sănătos*, când nu-i lipsește nimica. Prin urmare în cazul acesta nu poate să fie vorbă despre ieșirea corpului astral din mediu.

c) Pentru că nu se dovedește de locul locului, că în om ar fi și corp astral, care pe lângă aceea să mai poată să mai și iasă din trupul omenesc.

d) Pentru că chiar și când s'ar admite existența lui și posibilitatea de a ieși din trup, încă tot nu s'ar putea explica fenomenele spiritiste. Așa de ex. nu s'ar putea explica cunoștințele ce le vedește mediul, și cari sunt peste cunoștințele lui. De exemplu ne poate servi *scrisoarea automată* a dlui Cosmovici în limba rusă, precum și comunicațiunea despre bunica dlui Hașdeu, despre cari dl Cosmovici n'avea nici o cunoștință. Nu s'ar putea explica *aparitia spiritelor* materializate, perfect ori imperfect, puțin ne pasă. Pentru că corpul acela astral fiind eteric și *imponderabil*, nu ui-se poate prezenta ca o mână, ca un picior, ori ca o fanteamă *văzută, pipăită și fotografată*.

(Va urmă.)

¹⁾ Ipnatismo e Spiritismo, pag. 196.

²⁾ În Civiltă Cattolica seria XVIII. vol. V. pag. 413.

³⁾ Sic cogito, pag. 105.

⁴⁾ *Supraorganismul dlui Hașdeu este însuși sufletul, carele își are organele sale întocmai ca și trupul. „Sufletul“, zice dsa la pag. 42, „e un organism, care își păstrează autonomia chiar și când se află încă în legătura trecătoare cu celalalt, adică cu organismul secundar al trupului pămăntesc“. „Sufletul meu“, zice tot dânsul la pag. 57, „despărțit de ochii și de urechile trupului, despărțit de gură, era un organism, un organism care vede, auză și vorbește prin altfel de ochi, altfel de urechi, altfel de gură“. „În sfârșit... sunt cele doue organisme ale făpturei: organism trupesc, ponderabil, trecător, secundar, *suborganism*, pe care moartea îl risipește sau îl închide în coșciug; și *organism sufletesc*, imponderabil, neperitor, primar. *supraorganism*, care numai prin moarte se deslănțuește și și capătă deplinătatea avântului“ (pag. 80). Despre supraorganismul acesta zice dl Hașdeu, că în anumite condiții iese afară din trup. „Când un om este mort sau în agonie sau într'o mare primejdie, și se arată în același timp la depărtare unei ființe iubite, care e sănătoasă, aceasta presupune una din două: 1. *Supraorganismul* celuia ce simte arătarea se strămută acolo unde se află cel repozat sau cel suferind. Hașdeu, Sic cogito, pag. 105. — *Perispiritul*, apoi „este un învăliș (al spiritului) compus din eter imponderabil, un fel de corp fluidic, tipul formei omenesci“. Așa îl deplinește Allan Kardec, și definiția dată de el a fost primită în congresul spiritist din Paris (1889). Frunco, pag. 243.*

Alți spiritiști din contră (neoccultiști), spun că omul s'ar compune din trei părți: *corpul, energia sau forța vitală și sufletul*. Corpul este conglomeratul moleculelor materiale compuse din atomi; forța vitală ar fi aceea, carea ordonează și dă viață moleculelor. Aceasta începe, se desvoaltă și încetează cu moartea. În fine este sufletul, care se împreună cu trupul prin mijlocirea forței vitale. Cfr. *Camil Flammarion: Tainele ceriului trad. de Haralamb Lecca, București, Minerva 1904, pag. 10 și urm.*

¹⁾ Le liore des Médiums edit. VIII. Paris 1865, la pag. 45.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

16

„O Toni, cât de veselă sunt eu acum! Aș vrea să chiuesc și să joc de bucurie! Tu nu pleci de-aicia pentru totdeauna, tu te vei reîntoarce, tu vei goni pe dracul din școală, iar noi nu vom fi siliți să emigrăm în America. Dumnezeu să-ți dea sănătate, Toni! Acuma mă duc și eu acasă. Rămâi sănătos, Dumnezeu să-ți ajute!“

Și cu aceasta dispărură.

Mult timp șezură încă Toni în chioșe, stăpânit de niște sentimente până acum necunoscute. Mereu vedea el acum pe Roza înaintea sa, inundată de o lumină de aur, ca aureola unui inger. Ceea ce ea cerea dela dânsul era bun, iar el hotărât să-și fină făgăduința. Și ceea ce dânsa i-a făgăduit lui, aceasta influență asupra-i, ca un mister ferocitor și ca un îndemn puternic de a reveni odată să lucreze în sfera tătăne-său.

VII. Citat.

În cursul iernei Knack instrua și educa copiii după libertățile școlii neconfesionale. El întrebuița orice ocaziune, ca să slăbească în inimile copiilor abominabila credință și să propage din toate puterile știința. Preotul paraliza activitatea-i distrugătoare numai în două ore pe săptămână. Deoarece însă buruienile prosperează mult mai bine în natura omenească înclinată spre rău, decât sămânța cea bună și afară de aceasta lecțiile lui Knack erau aproape de douăzeci de ori mai multe decât ale preotului, — întunecatul avea mult mai multă influență asupra copiilor, decât lumina. Aproape zilnic repetau copiii acasă vorbele disprețuitoare ale lui Knack asupra instituțiilor bisericesti, ba chiar și observații împotriva Mântuitorului lumii, pe care îl descria numai ca pe un om. Mare era scandalizarea și îngrijirea părinților, precum și mânia lor împotriva dracului din școală, care funcționa mai departe nesupărat de nimeni.

„Dacă aceasta va merge tot așa înainte“, zise Günther către ceilalți săteni, atunci copiii noștri vor fi educați în mod sistematic, în spirit necreștinesc, păgănesc. Iar noi nu putem face nimica. Sfinția Sa a trimis deja de mult o jalbă la guvern, — și dânsul fu respins, iar Knack remase pe deasupra. Va se zică noi suntem siliți să ne lăsăm copiii în ghiarele dracului și vedem deja ce o să devină. Copiii au început de pe acum, să rădă de noi, că suntem așa de proști și credem totul. Iar ei sunt mai culți și știu mai bine. „Tată“, zise Franț al meu, mai deunăzi, „de ce să ne rugăm? Doar nu există Dumnezeu!“ Eu i-am răspuns, nu-i vorba, cu o frânghie, peste spate, — dar ce folos? Noi suntem vecinic ocupați cu lucrul, și n'avem timp să ne supraveghiem copiii în continuu, noi nu putem să-i instruiem. Iar Knack îi are vecinic în școală și el este după părerea copiilor mult mai învățat decât noi.

„Ei bine, dacă va trebui să privim tot așa cum ni-se pervertesc copiii, ar fi străgător la cer! Oameni buni, aici trebuie să facem ceva.“

Se pregătia o furtună în conziliul școlar.

Knack privia luerurile cu totul altfel.

El vedea rezultatele ostenelelor sale și era foarte mulțumit.

„Se face din ce în ce mai multă lumină“, se lăuda el către femeia sa. „Nici n'aș fi crezut, ca acești copii crescuți în superstiția întunecată, să fie atât de susceptibili pentru o cultură vrednică de oameni. Dacă cineva se pricepe la meseria sa și lucrează după un calcul înțelept, nu este tocmai așa de greu a face din creștini . . . oameni. Pas cu pas îl strimtoresc pe popă. Este foarte amuzant a vedea cum să uită copiii la mine cu priviri întrebătoare când vine popa să le explice și să recomande prostiile superstiției. Eu n'am decât să dau din umeri și să zimbesc semnificativ, — copiii mă înțeleg și popa bate apa'n piuă.“

„Sunt veselă că mergi bine cu școala și mă bucur, că ești mulțumit“, răspuse ea. „Dar furia țărănilor împotriva ta, e groaznică. Mă tem să nu-ți faci vre-un rău.“

„Fii liniștită Clară! Schwanheimenii sunt cu toții niște oi, — și oile nu mușcă.“

Numai bărbații liberi știu să-și răzbune. Robii superstiției, cari stau sub jugul celor zece porunci trebuie să-și iubească chiar și pe dușmanii lor. Îngrijirea ta este nemotivată.“

Întrearea vătăjelului întrerupse conversația.

„Domnule învățător“, zise vechiul soldat, „dl primar te poștește să vii numai decât la primărie.“

„Numai decât?“

„Da, se'nțelege“, răspuse vătăjelul, apoi făcū stângă'mprejur și eși.

„Ce va să zică asta?“ observă Knack îmbrăcând un alt surtuc.

„Aceasta este o citație. Reculege-te — fi precaut!“ zise femeia.

„Ei ce? — precauție — reculegere!“ replică el disprețuitor. Să-mi fie frică de acești proști, când eu stau pe baza sigură a legii neconfesionale și am protectori puternici!“

Cu picioare ușoare urcă el scările primăriei și intră în sală. La masă ședea primarul, preotul și conzilierii școlari Schmidt și Nübel.

„Domnule Knack“, începu cu un aer serios primarul, „ca președinte al conziliului școlar, te-am citat fiindcă s'au înaintat aici multe plângeri, de către toți părinții, ai căror copii umblă la școală.“

„În adevăr? . . . Ei! Iată, că nu sunt conștient de vr'un delict sau vr'o neglijare de datorie“, zise zimbând acuzatul.

„Acum să taci și să ascuți ce am să-ți comunic“, întrerupse primarul, care luă în mână o hârtie, — era registrul de păcate a lui Knack. „Părinții se plâng, că dta le strici copiii prin instrucția ateistă, ce li-o dai. Dta râzi și îți bați joc în școală de tot ce noi creștinii avem sfânt. Dta ai zis că biblia este o carte de fabule care se contrazice cu rațiunea și știința. La științele naturale ai zis că istoria creațiunii este o poveste idioată, care lovește în față științele naturale. Ți-ai bătut joc de cel mai sfânt mister al religiei noastre: dta ai zis că Luteranii înțeleg altfel cina, și Calvinianii altfel și Catolicii altfel. Cine are dreptate, nu se poate ști, — probabil că nici unii nici alții. — Acestea sunt câteva din plângerile, ce mi le-am notat. Ce aveți de a răspunde?“

„Îmi permit a vă răspunde, că nu mă știu vinovat nici într'un punct.“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, revistă literară. Anul V. Numărul 32, cu următorul cuprins: N. Iorga, Un poet cugetător: O. Carp. — O. Carp, Tempora mutantur... (poezie). — Otilia de Kosmutza, Impresii din Tokio (trad. de Natalia Iosif). — G. Săpunaru, Căntece. — I. Scurtu, Traducerile literare la noi (IV) — E. Ciuchi, Sonet. — N. Pabuli, Dela Lamia la Velestino. — Cronică de N. Iorga și I. Scurtu. — În supliment: Din cetatea Hotinului (Turnul cel mare); Minaretul turcesc din cetatea Hotinului și biserica cea nouă a Rușilor.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negrușin a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere luate. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II. III. și IV. primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV. scriere introdusă în toate școlile românești din patrie. bogată în exemple, cu multă grijă adunate și *Stilistica practică*, un extras din cea dintâi, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiind-că dă tot soiul de regule și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Posta redacțiunii.

I. V. în F. Lucrū mai trist și mai deplorabil ca acela, când preotul cu învățătorul își spală rufele în public, nu cunoaștem. Cititorii noștri nu pot conzumă, aceea ce ne scrieți. Adresați-vă la „Foaia Poporului“ sau la „Tribuna“, unde ați ventilat lucrul și apoi continuați în ruptul capului.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nr. 5331—1906.

(24) 2—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț“.

1. *Trei (3)* stipendii de câte 800 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Martjan Căluț, stud. jur. în Budapesta, Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un (1)* stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan Agărbiceanu, stud. filos. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetsbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. *Doze (2)* stipendii de câte 400 cor. folosite în anul scol. 1905/6. de către Emil Pop și Aug. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele juridice la universitatea regească din Cluj.

4. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Enea Muntean, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele superioare.

5. *Un (1)* stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenți gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendiele de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminentă.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț”.

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Dr. Vasiliu Pop, stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concură studenți români gr.-cat., sunt înse preferiți consăngeni fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”.

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Parteniu Crișan, stud. gimn. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil F. Negruțiu, stud. gimn. în Năsăud. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela ori-ce institut de învățământ. din țară ori străinătate. — în linia primă pentru consăngeni de ai fondatorului.

V. Din fundaț. Vancea-„Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Ioan V. Vancea, stud. jur. în Cluj, destinat pentru studenți români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Petruță, elevă a școlii civile, destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după-ce au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngeni fondatorului.

VI. Din fundaț. „Andrei Pop Liviu”.

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Iuliu Rusu, stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Emil Feldelean, stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenți români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului dela ori-ce școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundaț. „Alesandru Micu”.

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngeni au preferință.

VIII. Din fundaț. „Alesandru Filip”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev al școlii de cadeți din Kamenitz, Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu, stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenți români gr.-cat. gimnasiști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consăngeni au preferință.

IX. Din fundaț. „Ioan V. Rusu”.

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Udvárhely, destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-un gimnas, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngeni.

X. Din fundațiunea „Alutanu”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6. de către Laurențiu Sima,

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști, studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandis etc.

Consăngeni au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”.

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906 în suma de 550 cor., în senzul literilor fundaționale sunt de a se împărți în părți egale între consăngeni fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Orăștiei”.

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mircea Vaideanu, stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concură numai studenți români gr.-cat., cari cercetează gimnasiul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Orăștiei și anume: Jibot, Orăștioara-de-jos, Balomir, Bintiș, Berin, Cioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Gridu, Ghialmaru, Casteu, Dăncu-mic, Ocoșul-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești, Magura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spiu, Pricazu, Petrinni, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibielul-vechiu, Sereca, Tămășască, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Văideiu, Simeria.

XIII. Din fundaț. „Parteniu Moldovan”.

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe an. scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan, preparand curs. II. în Blaj, — destinat pentru tineri români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes bun vre-o școală de ori-ce categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”.

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul al doilea băieților și copiilor larudiți cu fondatorul prin sânge până la al patrulea grad, născuți din căsătorie creștinească, fără considerare la natura studiilor, ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundaț. „Dr. Simeon Ramonțai”.

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6. lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta. — destinat pentru studenți la universitate, la politehnica, la Academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia montană din Selmetz și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Sucin, studenți jur. în Cluj, — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Iuliu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști, — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”.

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnast.

XVII. Din fundaț. „Ioan Gavril Vajda”.

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenți dela ori-ce școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleovicu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”.

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintiniu Viciu, stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în an. scol. 1905/6 de către Atanasiu Pantea, stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnasiul din Blaj.

Preferință au descendenții din familiile Klein și Muntiu.

XIX. Din fundaț. „Jacob Páll”.

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concură la stipendiile aceste, sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comit. Hunyad), cari au calificatiune distinsă, învață la gimnasiul rom.-cat. din Cluj și sunt saraci.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicele sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu purosial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească espres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7. și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, pecum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerare.*

XX. Din fundaț. „David Br. Ursu”.

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în an. scol. 1905/6 de către Vincentiu Pădrea, Ioan Zileriu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecventare, că sunt școlari în cl. I. ai gimnasiului gr.-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepti în Seminarul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXI. Din fundaț. de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop, elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7. la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să întruiească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni;

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1. an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fiecare
Sămbătă.

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmend:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVI.****Blaj, 1 Septembrie 1906.****Numărul 36.**

Reuniunile de meserieși.

Cât timp a trebuit să treacă, până ce am ajuns și noi în poziția aceea, de a înțelege și aprea după merit reuniunile meserieșilor nostri. Înainte de aceasta și numai cu 15 ani meseriași români în Sibiu aproape nu erau, în Blaj de asemenea, în alte orașe mari aproape de loc, și astăzi har Domnului, că deși nu ne putem mândri chiar cum ar trebui, dar unde suntem astăzi față de trecut? Oei câțiva meserieși dela orașe, câți îi aveam, ne erau străini, ei nu ne cunoșteau, noi nu-i cunoșteam, casina nu aveau, foi aveau străine, firmele nu le erau românești, la biserică veneau rar, petreceri de ale meserieșilor nu se pomeneau, puterea asocierilor și reuniunilor pentru ei era necunoscută. Toată viața românească dela oraș o compuneau cei câțiva profesori, de erau școli acolo, advocați, medici puțini de tot, de aci încolo toți, până la cel din urmă slugă orășenesc, streini.

Astăzi e altcum. A fost muncă titanică aceea, când s'au pornit românii să se așeze la orașe și să se angajeze la meserii, creșterea numărului lor e asigurat. Și a fost muncă uriașă aceea, de a-i aduna în reuniuni pe toți câți lucrau răsleți, de ajutoare și sprijin reciproc să îngrijesc ei. Astăzi pe la orașe avem aproape sute de meserieși și încă români, pe cari îi cunoaștem și ei ne cunosc, cari își au reuniunile, casina, foile, petrecerile lor, sprijinul reciproc și ideile comune îi leagă laolaltă. Astăzi nu mai este om inteligent, care să nu cunoască marea însemnatate a meserieșilor nostri pentru viața noastră dela orașe.

O cunoaștem cu toții și totuși nici pe departe nu le dăm sprijinul acela, care într'adevăr îl merită. Să cetească cineva numai șirul acela lung al stipendiilor, ce să publice cu termen de 15 Septembrie, și să

caute câte stipendii să dau ucenicilor, câte calfelor și câte acelora, cari vreau să-și înceapă meseria și nu au parale. Sunt gimnaziști mulțime, cari capătă peste 100 floreni stipendiu, și dacă numai două de acestea s'ar împărți, ar putea îmbrăca, ajuta zece ucenici. Că noi aprețim însemnatatea meserieșilor nostri, dar încă nu ne-am emancipat chiar pe deplin de rugina trecutului, de a-i sprijini în măsură cât de mică, chiar cât să nu înghețe cineva, ori atâta cu cât să-și poată începe meseria.

Noi numai felicită putem acelea reuniuni, cari nu au așteptat și nici nu așteaptă cu mâinile în sin, sprijinul, ce le-ar veni dela un al treilea, ci ele își creează, și își augmentează fondurile pentru ajutorarea reciprocă. Am fost de multe ori martori la premieri pentru diferite lucrări, ce s'au făcut din banii adunați de dânsii, pentru băieți cari s'au eliberat, am văzut cum reuniunea de aici a dat ajutor însemnat acelora, cari își începeau acum meseria, și cine nu s'ar bucura de modul cum să sprijinesc meserieșii nostri reciproc?

Ne bucurăm deci din toată inima de progresul ce-l vedem realizat din partea reuniunilor noastre de meserieși.

Bucuria noastră ar crește și mai mult, dacă din datele statistice ale adunărilor generale am vedea fondurile lor sporite mai bine, că astfel și binefacerile lor să poată fi mai multe, și dacă nu ca în Cluj la an s'ar elibera 5 inși, ci la un astfel de oraș, să se elibereze cel puțin 50. Și nu câte 10—15 ucenici să fie la orașe, ci cu sutele. Reuniunile au trecut peste anii începutului, acum trebuie condusă de principii mai generale. De toate trebuințele unui popor, ce locuiește din Carpați și până la Tisa, reuniunile meserieșilor au să se îngrijască.

De conducători ai acestor re-

uniuni — spre laudă fie zis, astăzi vedem în fruntea lor tot oameni luminați, zeloși, desinteresati — am vrea să vedem tot oameni de ai nostri cei mai distinși. Nu conșiderații particulare să ridice pe cineva în fruntea unei reuniuni de meserieși, ci zelul, dragostea față de prosperarea meserieșilor nostri și creșterea locuitorilor români la orașe.

Și la urmă, ceea ce la început ar fi trebuit să amintesc, este sprijinul nostru și mai ales al plugarilor dela sate. Căci pe plugar se razimă toate. Învățători avem, preoți de asemenea, lor le revine datorința, de a învăța și îndemna poporul, ca să sprijinească meserieșii nostri. Cu sprijinul acesta progresăm altcum.

Astăzi nu mai poate fi ca în trecut. Meserieșii nostri sunt un factor egal de însemnat cu inteligența în viața noastră socială și de stat. Trebuie deci să ținem cont de lucrul acesta. Inteligența noastră e datoare, ca acolo unde nu sunt organizați, să-i adune în reuniuni să-i sprijinească. Zălul unui *Victor Tordășan* a schimbat fața Sibiului, în Blaj *Gavrila Precup* a făcut progrese ce să păreau imposibile; la Brașov asemenea, dar câte orașe sunt până la gura Someșului și la valea Cernei, din care nimic nu să aude? În dietă a fost întrerupt un deputat român cu cuvintele: „Ce mai vorbiți și dvoastră și nici că aveți clasă mijlocie”. Foarte bine, unde nu avem, acolo o creăm, unde o avem o facem să crească, dar lăsați răsleți să umble fiecare de capul lui, fără a-i aduna laolaltă, fără a le face posibil, ca să trăiască în reuniuni și să se ajutoreze astfel, în veacul nostru nu să mai poate.

Alsófehér. — Este o foaie, după cum poate își aduce aminte cetitorii nostri, ce apare în Aind sub direcția contelui Teleki Arvéd și cu care de săă a trebuit să ne mai ocupăm odată, când ne-a denunțat miștrălnic că facem agitatie. Rolul acesta unic în totreagă z aristica cinsiră din lume

așa să vede, că i-să rentează, că de un dărab de vreme nu ne mai stăbește cu dragostea. Ca să vadă lumea românească, cum să gândească magnații din comitatul nostru, și cum scriu Sanchopanzii lor, reproducem un pasaj din Nr. 73. a. c. „Este imposibil a trece numai așa ușor peste *inmormântarea păcătoasă* din Blaj. Au sărbătorit aci de erou național, pe un ucigaș ordinar față de care Rózsa Sándor și Sobri Joska, au fost oameni pii și inocenți, pentru-că numai atunci au omorât, când trebuia să-și apere viața și cel dintrăi și-a expiat și păcatul, pentru-că în lupta pentru libertate a năvălit asupra dușmanilor națiunii. Dar Axente a ucis mai multe sute de moșnegi neputincioși femei, copii în mod mișesele, prin violențe și noaptea; publice n'a îndrăznit nici când să se arete, a fugit și s'a ascuns într'una acest erou național, când ar fi trebuit să deie piept cu bărbați înarmați. *Nu în pământ ar trebui să-i fie locul unui astfel de monstru laș, îmbrăcat în forma de om, ci în cloacă.* Cei ce l-au sărbătorit pe acesta de erou național, aceia s'au identificat cu acest asasin de femei și copii, aceia, de li-s'ar da ocaziune, poate ar călca în urmele lui. Ce au făcut în Blaj, este provocarea nu numai a magiarimeii, ci a legilor elementare morale. S'a întâmplat. Marinimia fără păreche a națiunii magiare poate și la aceasta zice: „Doamne iartă-le, că nu știu ce fac.“ Vor înfrumșea poate și crima aceasta, care va rămânea rușinea vecinică a româniei. Ordinea morală vătămată numai o satisfacție poate avea, dacă elementele mai serioase și mai cinstitute ar protesta ca să se considere și ei de părtași la aceasta crimă și ar declara, că ei cu faptele nuni astfel de canibal laș și pătat cu sângele celor neputincioși și nevinovați nu să identifică.

Crima aceasta mai poate avea o im-

prejurare atenuantă. Să ~~nu~~ dintre ei spiritul lui Axente! În numele acelui nu să poate face politică patriotică, ci numai ucigașă națională.

O astfel de constelație de partid, care ar nutri în sufletul său deviza lui A. nici chiar în comit. Alba-inferioară nu să poate tolera. De când cu inmormântarea dela Blaj îl poți supăra mai mult pe magiarul din acest comitat. Oare în panegiric nu au numit Blajul de Mekka și groapa (gö-lör), lui Axente de mormântul profetului?

Să încunjure pe departe, departe groapa aceea otrăvitoare tot patriotul cinstit și de omenie.“

Cine a cetit câțiva articoli din *Ujság*, despre cultura de Kirgiz și atavismul adus de lângă zidul chinez și vigent încă și astăzi în Ungaria, aceia nu-i trebuie comentariu la cuvintele acestea. Caracteristic e numai că directorul unei astfel de foi este contele Teleki Arvéd cel cu minnații articoli din „Magyarország“: „Értsük meg egymást“ să ne înțelegem. Iată dară frații români, cei ce nu ne-am înțeles încă cu magnatul Teleki Arvéd, și cu toată aristocrația și sateliții aceia din Ardeal, acum ni-să da ocaziune. Să ne frângem deci genunchii și să plecăm capetele — capul plecat nu-l taie sabia — și sărutând mâna, care așa frumos panegiric a scris la groapa unui om de 85 ani, să zicem: slugi ticăloasă Măria Ta, slugi ticăloasă.

CORESPONDINȚE.

Din tractul Reghinului.

Beica-română, 17 Iulie 1906.

Parohia Beica-română în tractul Reghinului-săseșc abia numeră 105 familii, cari

dau ceva peste 500 suflete pur români grecat. oameni cu puține moșie, căci cel mai mare proprietari de aici, dacă are până la 18 jug. catas. pământ, dar sunt activi și sirguincioși la lucru, măestrii buni de lemn, încât în toată Transilvania sunt chemați la lucrarea lemnului, podurilor, tăierea în firastru a scândurilor numite podele de stejar ect. — numai astfel putând subsista.

Dar pe lângă toate acestea poporul acesta foarte mic la număr pe terenul bisericesc și școlastic a făcut atâta, cât altul n'a făcut. Părinții noștri sub fericitul în Domnul, preotul Dănilă Matheiu prin anul 1868—9 au edificat o biserică de piatră pompoasă, unica pe timpul acela în tractul Reghinului, pecum și toate superedificatele parohiale, spre scopul cărora părinții noștri au contribuit unul fiește-care și până la sumă de 60 fl. repartițiune, pe lângă banii proprii ai s. biserice.

În decursul anilor însă toate acestea învechindu-se, au început a se ruina și au avut lipsă de renovări și încă mari.

Actualul preot Mihail Mărieșan, sosit aici în primăvara anului 1894, văzându-le acestea în coatelegere cu curatoratul și poporul credincios s'a îngrijit, ca atât s. biserică cât și superedificatele parohiale să se renovează și țină în rând bun. Mai întâiu s. biserică a închis-o jur împrejur în gard de scândari, pecum și fondul intern parohial, cu bani donați la stăruința preotului.

Apoi, ca preotul să poată șede în casele parohiale, cari erau ruinate și foarte mici, am lărgit odaile, le-am provăzut cu ferestre corăspunzătoare și le-am acoperit din nou; iar în lipsa unei camere, am edificat un grănar.

Acum stă înaintea noastră s. biserică într'o stare deplorabilă, fundamentul jur împrejur ruinat, coperișul risipit, catepeteazma

FEUILLETON.

In ceasul din urmă.

(Schiză istorică.)

Era în anul 1788. În castelul sultanilor dela Dardanele domnia Hamid I. Chiar să preumbia prin grădinile parfumate ale palatului său, liber de grijile stăpânirii ca un om de rând, când s'apropie de el Cohasar, șeful eunucilor.

— Ce te aduce aici, Ali?

— Doamne! am cumpărat în Scutari o sclavă creștină, care va fi soarele haremului tău. Îndură-te, vino, de o vezi.

Hamid pleacă după ei. Un strigăt de surprindere îi eș pe buze, când privi chipul fermecător al creștinei. Aceasta plângea încet. Aimea Dubuc dela Rivery, era fata unui mare oficiant de colonii pe insula franceză Martinique. Ea a voit să-și cerceteze rudeniile în patrie, dar corabia a fost prinsă de pirații turci și emisarii haremului împărătesc au aflat-o de vrednică ca să o ducă stăpânului tuturor dreptcredincioșilor. Hamid I. era un om frumos, în vârsta cea mai deplină, blând în conversație, galant și plăcut. Aimea dela Rivery asemenea a fost nutrită cu vederile unui Voltaire și Rousseau și astfel nu a trecut mult, lacrimile i-au încetat și ea își petrecea zilele, nefăcând nimic ca favorita sultanului, pe când celelalte consoațe o invidiau și țeseau intrigi în contra ei.

Când a născut un fițior, a devenit sultana validă.

Hamid o iubia și o onora pentru înțelepciunea și dragălașia ei. Nici odată nu i-a amintit măcar cu un cuvânt schimbarea religiei. Și „sultana franceză“ trăia fără griji și fericită. Dar câte odată în an, când la Paști suflarea primăverii, a Mântuitorului cel ce a înviat, trecea peste vârful arborilor, sau când la Crăciun ângerii Domnului băteau în ușă la inima oamenilor și vestiau nașterea pruncului din Vifleem, atunci incolteau și în grădina amintirilor ei flori sfinte de ale rugăciunii și binecuvântării; să mirau atunci frații din mănăstirea sfântului Antonie, când gardiștii le aduceau daruri multe din palatul domnitorului, că și între zidurile aceia pătrundea dragostea vecinică și tare a pruncului din Vifleem.

Hamid I. a murit în brațele femeii sale și copilul „sultanei franceze“ Mamud al II. i-a urmat pe tron. El și-a iubit și cinstit pe mamă-sa și influința ei să vedea în raporturile netulburate ale Poartei față de Occidentul creștin. Anii treceau și sultana mamă a ajuns la marginea groapei.

* * *

Era într'o noapte de iarnă. Cuviosul Chrysostom, superiorul mănăstirii „Sfântul Antonie“ era în genunchiat înaintea chipului celui răstignit în odaia lui. De cătră Marea neagră sufla vântul peste Bosfor. Cuviosul Chrysostom auzi cum trage cineva clopoțelul dela poartă cu toată puterea, că intră portarul palid și tremurând în casă, urmat de doi ieniceri, cari li predară un firman de-a sultanului. Călugărul îl ceii apoi, să duse repede în biserică mănăstirii, apoi plecă însoțit de ieniceri la Galata.

Cei trei bărbați să puseră într'un caic, care împins de cele două-spre-zece părechi de vâsle dispărură fără șgomot în întunec.

În odaia cea mai pompoasă a castelului împărătesc zăcea o femeie pe patul de moarte. O tăcere tainică domnia în odaia luminată de o candelă. Medicul ce șede la patul morboasei, îi pipăia meru pulsul, iar la ușă erau postați doi negri uriași, cari stau ca statuele, așteptând poruncile sultanului. La picioarele morboasei era un om frumos înalt în vârsta cea mai frumoasă și plângea încet, acoperindu-și ochii cu mâinile. Domnitorul tuturor credincioșilor turci, plângea încet la patul de moarte al mamei sale. E mez de noapte.

Un șgomot tainic să aude afară, unul dintre harapi să pleacă jos la pământ și zice cu voce înecată: „E aici, să între?“

Sultanul făcă sămă să între.

Călugărul Chrysostom a fost adus în odaie. La un sămă al domnitorului, medicul și sclavii să depărtară. Sultanul să pleacă spre morboasa și zice:

„Mamă, tu ai voit să mori în credința părinților tăi, fie cum ai voit, iată un preot al Dumnezeuului tău!“ Muribunda își ridică ochii și mâna slăbită, binecuvântând și mulțămind feciorului ei. Acesta eș în chilia vecină și îi lasă pe ceialalți doi singuri. O oară întreagă a durat convorbirea în urma morboasei cu lacrimi de durere s'a cuminecat cu trupul și sângele Mântuitorului.

Făcuți ca solii morții, l-au însoțit ienicerii pe călugăr, iară în mănăstire.

În dimineața următoare călugărul Chrysostom iară era în genunchi înaintea altarului Domnului și să rugă pentru odihna sufletului Aimeei Dubuc dela Rivery, mama

și zidul, resp. păreții în mai multe locuri crepați și varul picat, deci să poftea fără amânare renovarea ei, dar bani nu era. La îndemnul preotului și cu învoirea poporului credincios spre scopul acesta în 18 Maiu 1903. s'a făcut pe popor un arunc de 476 cor. aprobat de Preaveneratul Consistor mitrop. în ședința din 2 Iunie Nr. 3018—1903. mai întregându-se și din capitalul puțin al s. biserice nână la sumă de 700 cor. și astfel încă în vara acestui an biserica noastră s'a renovat radical; fundamentul jur împrejur, atât din afară, cât și din lăuntru s'au făcut cu ciment, s'a coperit din nou cu țiglă și pleu și s'a vărut toată, făcându-se vrednică de casa lui Dumnezeu.

O societate de femei, feciori și fete au împodobit-o cu drapori frumoși 8 icoane, sfinte, mari à 15 cor, ornate bisericesti, doue rânduri, unul de barșon negru, pentru înmormântări etc.

Pe când sperăm că suntem gata cu toate, iată că inspectorul reg. ne dificultează școala, că necorespunzătoare și amenință cu închidere. Bani gata la s. biserică nu erau, cucuruzul din grânarul bisericei înprăștiat pe la debitori, anul în urma secetei rân, abia câștigau oamenii pâinea de lipsă pentru susținerea vieții lor și a copiilor lor.

Dar cu toate acestea ne gândeam, că ce vom face fără școală. În urma deselor sfaturi părintești ale preotului nostru pus-ne-am nădejdea în bunul Dumnezeu și coordonat tot poporul în ședința extraordinară din 6 Dec. 1903. ne-am decis se edificăm școală, și încă o școală de piatră să fie durabilă și întru toate corespunzătoare legilor de acum. Preotul nostru donează locul dânsului, pentru pregătirea cărămizilor de lipsă la edificarea școlii, iar noi ne promitem că vom da lemnele necesari la arderea acestora, le vom vectura acestea, pecum și piatra fundamentală, năsip, var, cu un cuvânt tot materialul de lipsă la școală, și vom face toate lucrările recerute cu palma.

Tot în aceasta ședință clasificându-se

sultanului Mamud II., pe când afară Muez-zinii tuturor minaretelor vestiau în cântări de jale moartea „drept-credincioasei sultana mamă.”

În palatul domnitorului turcilor a învins pruncu din Nazaret prin dragostea de copil alui Mamud II.

Aimea Dubuc dela Rivery a fost verișoara domnișoarei Tascher dela Pageric, împărătesa Iosefina de mai târziu, a cărei fată Hortensia a fost mama lui Napoleon III. Ea a fost sultana validă în haremul lui Hamid I. și a născut pe următorul acestuia, pe Mamud II. Acesta a fost tatăl lui Abdul Hamid I., iar feciorul acestuia este Abdul Hamid II., sultanul de acum al Osmanilor. Acesta deci este nu văr al Napoleonilor, prin cari este asemenea înrudit cu Carol I., actualul rege al României.

Tradusă de

B.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

poporul în trei clase la învoirea unanimă a lor spre scopul acesta s'au făcut în arunc comunal de 1412 cor. aprobat de Preaven. Consistor mitrop. în ședința din 5 Ianuar 1904. Nr. 7737. iar altul mai târziu de 1150 cor. aprobat în ședința Consist. din 31 Maiu 1905. Nr. 3057.

Pregătindu-se planul și preliminarul școlii noue în 16 Aprilie 1905. s'a încheiat cu măiestrul Szász István din Glăjăria contractul aprobat de Preaven. Consistor mitrop. în 1 Maiu 1905. pe lângă sumă de 2400 cor. și întreg materialul, afară de var și măsăria, care imediat s'a și apucat de lucrarea școlii, și deși era săpatul cucuruzului, poporul acesta a vecturat tot materialul și a prestat măiestrului ori și ce lucrare cu palma s'a recerut la școală; astfel, încât pe 10 Sept. 1905. școala noastră a fost terminată, mai restând puțin lucru de efectuit din partea măiestrului.

Azi, har Domnului, avem biserica pompoasă superedificate corespunzătoare, dar avem și o școală de model, ce valorează minimum 6000 cor.

Acum mai restă ca să vină și zina aceea mult dorită ca edificiul să se predae în samă și prin energicul și simpaticul Dn protopop tractual, Arion M. Popa, să se sfințească.

Iată ce poate face un popor, deși mic, dacă își are conducător bun și conștiință de chemarea sa. Dacă părintele nostru sufletec Mihail Mărieșan nu se interesează de binele și fericirea biserice și școlii noastre, și dacă nu ne știa încuraja și însufleți, atunci citez a zice, că poporul nostru nu ar fi făcut aceea, ce azi a făcut pe terenul bisericesc și școlastic, ci posibil, am fi acum dați pe mâna străinilor.

Corresp.

Ședința senatului școlastic protop. gr.-cat. din tractul Mediașului.

În 26 Iuliu n. a. e. senatul școlastic protop. gr.-cat. din tractul Mediașului și-a ținut ședința sa ordinară. Ca și de altă dată membrii lui în număr aproape complet am alergat la acea ședință, doritori de a auzi progresul, ce l-au valorat harnicii noștri învățători în decursul anului școl. expirat.

Senatul protop. constă din 12 membrii ordinari și mai pe atâta suplenti. Dintre aceștia $\frac{1}{3}$ sunt preoți, conform regulamentului școlastic, iar $\frac{2}{3}$ mireni. Între mireni sunt și 4 învățători, membrii ordinari și 2 suplenti.

La 10 oare a. m. membrii prezenți s'au întrunesc în școala gr.-cat. din Mediaș. Aci Preaon. Dn protopop Ioan Moldovan, prezidentul senatului, prin o vorbire foarte potrivită, deschide ședința. Prezidentul spune, ce a esperiat la examenele din anul acesta, ce progrese au făcut învățătorii tractului și ce ar mai fi de făcut pentru a delătura relele, ce mai sunt. Amintește, că s'a îngrijit, ca învățătorii să-și capete salariile complete și nu va să sufere nici în viitor târgueli mișelești, cari numai spre binele instrucției populare nu pot fi. Învită pe toți ca toții împreună să luere pentru a ridica starea poporului nostru la nivelul cuvenit.

Potrivita vorbire a fost acoperită de aplause fără sfârșit.

După deschidere să face apelul nominal. Să constată, că senatul cu supienți cu tot e complet. Urmează raportul despre starea învățământului la școalele tractuale pe anul școl. 1905—6.

Raportor e On. Dn Ioan Botezan, parohul Agârbiciului și referentul senatului.

Raportul e interesant din multe puncte de vedere. Dar după-ce colegul Mihail Tătar în nr. 30. al acestei onorabile foi, multe din cuprinsul lui le-a destăinuit, nu așt de lipsă de a-l mai reproduce, fără voi arăta un punct foarte momentos pentru neamul nostru, acela ar frecuentării, din care să va vedeă limpede și stadiul analfabetismului în tractul nostru, care cred, că nu va fi neinteresant.

Așa dar în Agârbiciu copiii obligați a frecuenta școala, au fost quotidiani 28 feciori și 23 fete; repetiționali 4 feciori și 17 fete. Au frecventat de toate zilele 28 feciori și 23 fete; repetiționali 4 feciori și 17 fete. Prin urmare nici un analfabet. —

În Alma-săsa s'au lipsind școala celor 8 feciori și 7 fete de toate zilele și 1 fecior și 2 fete de repetiție li s'a propus numai religia de cătră preot.

În Ațal obligați a frecuenta au fost de toate zilele 20 feciori și 14 fete; de repetiție 4 feciori și 2 fete. Au frecventat numai de toate zilele 18 feciori și 7 fete; de repetiție 1 fecior și 1 fată. Iar școale străine au frecventat 3 feciori și 1 fată.

În Basna de toate zilele au fost 30 feciori și 29 fete; de repetiție 16 feciori și 11 fete. Au cercetat însă de toate zilele 20 feciori și 16 fete; de repetiție 10 feciori și 4 fete.

În Blăjel au fost quotidiani 27 feciori și 21 fete; repetiționali 10 feciori și 8 fete. Au frecventat quotidiani 21 feciori și 16 fete; repetiționali 4 feciori și 2 fete.

În Brateiu au fost de toate zilele 16 feciori și 17 fete; de repetiție 5 feciori și 2 fete. Au frecventat de toate zilele 16 feciori și 17 fete; de repetiție 5 feciori și 2 fete. Prin urmare nici un analfabet. Ce păcat numai, că distinsul învățător de aici, dl Georgiu Samoilă, pe lângă progres eminent a fost depărtat de aci: prin intrigă și uneltiri violene.

În Chesler au fost de toate zilele 32 feciori și 28 fete; de repetiție 10 feciori și 12 fete. Au frecventat de toate zilele 24 feciori și 18 fete; de repetiție 5 feciori și 7 fete.

În Curciu lipsind școala noastră cei 10 feciori și 8 fete frecventează școala gr.-or., cărora li-s'a propus religia din partea preotului.

În Dârlos au fost quotidiani 24 feciori și 18 fete; repetiționali 4 feciori și 10 fete. Au frecventat însă numai quotidiani 23 feciori și 18 fete; repetiționali 1 fecior și 4 fete.

În Frâua au fost quotidiani 17 feciori și 22 fete; repetiționali 7 feciori și 4 fete. Au frecventat toți. Prin urmare nici un analfabet.

În Ibișdorful-săsesc obligați au fost de toate zilele 33 feciori și 30 fete; de repetiție 14 feciori și 14 fete. Au frecventat de toate zilele 29 feciori și 26 fete; de repetiție 9 feciori și 10 fete.

În Măgăreiu lipsind școala noastră, cei 11 feciori și 10 fete frecventează școala

gr-or., cărora li-s'a propus religia din partea preotului.

În Mediaș obligați a frecvența au fost quotidiani 68 feciori și 64 fete. Au frecvențat quotidiani 33 feciori și 38 fete; repetiționali 8 feciori și 7 fete. Școale străine au frecvențat 26 feciori și 18 fete.

În Mighindoaia lipsind școala, raportul zice, că celor 11 feciori și 9 fete nu li-s'a propune nici religia.

În Moardăș au fost quotidiani 13 feciori și 18 fete; repetiționali 5 feciori și 5 fete. Au frecvențat quotidiani 12 feciori și 16 fete; repetiționali 2 fete.

În Moșna au fost de toate zilele 21 feciori și 12 fete; de repetiție 1 fată. Au frecvențat însă de toate zilele 15 feciori și 4 fete; de repetiție 1 fată.

În Petișdorf lipsește școala, prin urmare cei 8 feciori și 10 fete rămân fără instrucție.

În Proștea-mare au fost quotidiani 32 feciori și 20 fete; repetiționali 12 feciori și 7 fete. Au frecvențat însă quotidiani 28 feciori și 14 fete; repetiționali 4 feciori și 7 fete.

În Proștea-mică lipsind școala, celor 5 feciori și 2 fete, cari frecventează școala de stat din Copsa-mică, li-s'a propus religia.

În Răvășel au fost quotidiani 21 feciori și 24 fete. Au frecvențat însă numai quotidiani 13 feciori și 19 fete; repetiționali 1 fecior și o fată.

În Șeica-mică quotidiani 29 feciori și 26 fete; repetiționali 11 feciori și 7 fete. Au frecvențat quotidiani 21 feciori și 23 fete; repetiționali 5 feciori și 4 fete.

În Șoala au fost de toate zilele 17 feciori și 15 fete; de repetiție 3 feciori și 4 fete. Au frecvențat de toate zilele 15 feciori și 4 fete.

În Velțu au fost quotidiani 15 feciori și 19 fete; repetiționali 8 feciori și 10 fete. Au frecvențat quotidiani 12 feciori și 15 fete; repetiționali 3 feciori și 7 fete.

În Vorunloc lipsind școala noastră celor 7 feciori și 5 fete, cari au frecvențat școala gr-or., li-s'a propus religia.

În general obligați a frecvența școala, au fost de toate zilele dar 494 feciori și 452 fete; de repetiție 148 feciori și 141 fete. Laolaltă 642 feciori și 593 fete. Au frecvențat însă de toate zilele numai 375 feciori și 334 fete; de repetiție 79 feciori și 85 fete. Laolaltă 454 feciori și 419 fete. Școli străine au frecvențat 31 feciori și 19 fete. N'au frecvențat de loc dar 157 feciori și 155 fete. În procente ar face aproximativ 75% știutori de carte și 25% neștiutori sau analfabeți. Pecum s'a putut vedea, în unele comune lipsesc analfabeții cu desăvârșire, în altele sunt mai puțini și cei mai mare procent îl dau comunele acelea, unde ne lipsesc școlile.

Una dintre multele cauze ale analfabetizmului este și, că mulți trăiesc afară la câmp, la hodăi. S'ar putea limita poate prin aceea, dacă învățătorii ar îndupleca astfel de părinți, ca să-și trimită cel puțin un băiat la școală, ca acela apoi să-i învețe pe cei de acasă. Tot așa și pe cei, cari să întorc cu zăpada, ca să învețe cel puțin a ceti și scrie. De feciori trebuie să avem mare grijă ca să nu rămână nici unul fără carte, căci azi, mâne, în urma sufragiului universal, vom alerga cu pâlăria în mână după câte un vot. Pentru aceea cred,

că n'ar fi rău, dacă s'ar face pașii de lipsă, că acolo unde n'aveam și nu putem nici decum înființa școli, copiii obligați să fie primiți la școala existentă, fie ea de ori-ce caracter. Ori unde și aceasta lipsește, acolo preoții ca să poată învăța religia, pe cei obligați să-i învețe mai întâi cetitul și scribul. Să se introducă un fal de școli parohiale. Iar încât unele senate, sunt tare liberale în dispensări dela frecvențare și încât unii cu câr și mâr voiesc să-și scoată copiii dela școală, s'a adus următorul concluz: „Că pentru stîrpierea totală a analfabeților de aici înainte nici un obligat să nu mai fie dispensat dela frecvențarea școlii, decât în cazurile admise de lege.

Alt concluz însămnat e și următorul: „Că între marginile instrucției elementare și în cadrele planului de învățământ să se propună la toate școlile pomăritul, vieritul, legomăritul și stupăritul, în mod practic claselor III, IV, V, și VI, și în mod sistematic și teoretic, în școala de repetiție, acomodându-se încât e posibil după modelul școlii de repetiție economică." Pe când s'a adus acest însămnat concluz pe atunci s'a constatat, că nu sunt grădini de pomărit, ba și cari sunt, sunt rău închise. De unde a emanat ideia, că altoitul să-i învețe pe elevi în săle. Schimbarea actualei școli de repetiție după modelul școlii de repetiție economică ar fi un mare bine. O atare școală există în tract și dă roade însămnate. De regulă în acest tract să fac efortări mari, ca să învățăm pe elevii la muncă economică rațională, ca Românii să poată ținea pas cu Sasul. Și noi am vrea! Dar alte sunt mijloacele noastre și altele ale lor. Pe când Românii are un pământ abia de a 8—10 clasă, Sasul are de cel de cl. 1—2; la noi la instruirea economiei raționale lucră singur școala populară; pe când la ei lucră școala agronomică din Mediaș și emiterea prelegătorilor specialiști din partea societăților lor, cari în fie-care an și în fie-care comună țin 2 sau 3 prelegeri publice. Sasul e receptiv, pe când Românii conservativ. Școala lor populară în privința aceasta încă nu face mai mult, ca a noastră. Dar apoi ce poziție au învățătorii săsești? Ei au salariu fundamental 500—600 floreni. Cu toate acestea nu să pretinde dela ei, ce nu să poate, cum d. e. să cere la noi. Și nu la toată ocaziunea li-se pune în nas, că-ți dau 3 sute fă, mă, ca nouă. La noi să pretind multe, dar de ameliorarea sortii noastre nu să îngrijește nimenea. Ba și când poporul ar vrea să-ți-o amelioreze cei de sus, îți pun bețe în roate. Dar pentru aceea vom lucra cu toată energia la instruirea lui în ale economiei.

Mai încolo s'a adus concluzul a) că acel membru al senatului școlastic parohial, care va agita contra salariului învățătoresc, și peste tot în contra intereselor școlii, să fie arătat din partea celor interesați oficiului protopopesc, care convingându-se despre culpabilitatea lui, îl va destitui. Un concluz foarte însămnat, dacă considerăm, că în amintitele senate intră adese-ori persoane, cari pentru un crucer și-ar închide școala; ori, cari din interese egoistice, agită contra salariului învățătoresc.

S'a mai exprimat dorința, care n'a trecut însă în concluz din cauza timpului înaintat, că în viitorul senat școl. protop. dintre țărâtime să se aleagă cei mai deștepti

oameni, cari apretiază cu sinceritate școala. Spre care scop la viitorul congres eparhial să fie delegați ai parohiei preotul, învățătorul și cel mai deștept din senatul școl. parohial, din care apoi se va compune senatul școl. protop. în proporția $\frac{1}{3}$ preoți, $\frac{1}{3}$ învățători și $\frac{1}{3}$ țărani sau alți membrii. Preabunul nostru șef ni-a promis, că deși n'a trecut în concluz, dar totuși va valora-o. Așteptăm!

Și alte concluze s'au mai adus, cari fiind însă mai mult de interes local, nu le mai amintesc.

O dorință ar mai avea atât senatul, cât și învățătorii, ca la viitoarele examene să vedem și pe Revs Du inspector școlastic arhidiecezan, ca cu ochii proprii să se convingă, dacă spusese mele sunt adevărate, ori ba.

Deie Dumnezeu, ca în viitor prin munca și dragostea noastră a tuturor față de școala română, să se ridice starea materială și morală a poporului nostru.

Agârbiciu.

Elie Câmpian,
Inv. și not. al sen. școl. prot.

REVISTE.

Rusia. Rusia să pare, că e aproape de mult prorocita revoluțiune.

Sâmbătă în 25 August a. c. la 4 oare p. m. trei indivizi au venit într'o trăsură elegantă la vila ministrului prezident Stolypin să ceară audiență. Unul era îmbrăcat în haine de general, unul în haine de căpitan de gendarmerie și al treilea civil. Acestea trei urcă treptile, servitorul îi oprește. În momentul acesta unul lasă o tașcă din mână, a urmat o groaznică detunătură și apoi încă două. De exploziunea bombei celei dintâiu au prins foc celealalte dela cei doi soți ai revoluționarului și în momentul următor fruntul vilei s'a ruinat. În etajul al doilea într'un balcon erau doi copii ai lui Stolypin, o fetiță de 15 ani, și un copilăș de 2 ani. Sermanii, ei nu știau, că mai bun și sigur adăpost își dă astăzi bordeiul unui moșic, decât palatul unui ministru prezident rusesc. Bombele au smuls balconul din zid și l'au asvârlit cu copii cu tot în afunzime. Fetita a fost zdrobită grozav și în 27 c. a murit, copilășul încă se luptă cu moartea. Stolypin a rămas, ca prin minune neatinș. 25 persoane au fost ucise, și totatătea grav rănite. — În 26 l. c. a fost omorât generalul Minn, comandantul regimentului Semanovsky, și tot atunci a fost împușcat Vonjarljasky, comandantul suprem al Varșoviei.

„Suntem atât de puternici, — a zis un revoluționar rus, — încât pe cel judecat la moarte de către tribunalul nostru nu-l poate apăra nime de bombele noastre“.

Bulgaria. Conflictul între Bulgaria și Grecia e aproape de a duce la întreruperea relațiilor diplomatice a acestor două state. Acum s'a

amestecat în acest conflict și a treia putere balcanică, Turcia și a luat partea Greciei. Bulgaria la nota Turciei a răspuns scurt: Turcia să-și cam vadă de treburile ei și să facă ordine în Macedonia, unde bandele grecești omoară bulgarii și cutovlachii. Turcia la răspunsul acesta s'a iritat și mai mult și dacă știm, că o țară ca Bulgaria mai iute pune mâna pe mănunchiul sabiei, decât să-și pericliteze interesele prin lungimea tratărilor diplomatice, nu e eschis, ca în curând în Balcan să bubue tunurile.

Curs pentru îngrijitoarele dela Azilele de vară.

Conform imputernicirii primite dela Înaltul Minister r. u. de culte și instrucțiune publică prin rescriptul dela 19 Iunie 1894 Nr. 52215—1893, la Azilul model de copii gr.-cat. din Blaj, cu începere dela 1 Octombrie n. a. c. se va ține un curs de calificare de 6 săptămâni pentru îngrijitoarele dela Azilele de vară.

Cererile candidatelor sunt de a se trimite la adresa M. O. D. Ioan F. Negrut, profesor preparandial în Blaj (Balázsfalva), până la 20 Septembrie n. a. c. Înșinuarea se poate face și în persoană verbal.

În ambele cazuri se recer următoarele atestate:

1. Estras matricular de botez.
2. Atestat școlastic dela vre-o școală primară.
3. Atestat de moralitate dela primar subscris și de parohul local.
4. Să știe ceti, scrie și vorbe românește și ungurește.
5. Să aibă vârsta de 18—40 ani și să fie deplin sănătoasă.

Văduvele, soțiile și fetele de învățători vor fi preferite.

Taxa de înscriere pentru întreg cursul e 12 cor. Candidatele sărace sunt în drept să ceară taxa aceasta precum și spesele de întreținere dela parohia sau comuna pentru care se pregătesc ca îngrijitoare.

La un curs pot fi prinite deodată numai 5 candidate. Dacă se vor însinua mai multe, în ordinea însinuării se vor admite în seria primă, a doua sau a treia, cari vor succeda una după alta.

Blaj, în 22 Iuliu 1906.

Victor Mihályi,

Arhiepiscop și metropolit de A.-Iulia.

PROGRAMUL

Misiunilor populare, ce se vor ține în Bistra la 18, 19, 20 și 21 Sept. 1906.

I. **Marti 18 Septembrie.** Oarele 4 d. a. Primirea preoțimii tractuale. Inșerat. Paraclis. Predică: despre Ascultarea cuvântului lui Dumnezeu (Iuliu M. Montani, protopopul districtual).

II. **Mercuri 19 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Răutatea păcatului și ușurința de a dobândi iertarea lui (preotul din Abrud Ioan Simu). Oarele 3 d. a. Inșerat. Acatistul. Predică: s. Cumiuecătura (preotul din Roșia Izidor Butnariu).

III. **Joi 20 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Datorințele părinților față de fi și a fiilor față de părinți (preotul din Bucium-Șasa Ioan Agârbicean). Oarele 3 d. a. Inșerat cu litie. Predică: despre Prea Curata Vergură Maria (preotul din Ceretege Iosif Arieșan).

IV. **Vineri 21 Septembrie.** Oarele 7 dim. Utrenie și Liturgie. Predică: Vițiile cari bântue în prezent viața noastră socială (Ștefan Roșian spritualul Seminarului din Blaj). Oarele 3

d. a. Inșerat. Sfințirea cea mică a apei, afară în cimiter. Dezlegarea morților. Predică: despre comuniunea sfinților (preotul din Abrud Ioan Simu).

În fiecare zi credincioșii se mărturisesc, și sub liturgia zilei următoare să cuminecă. Preoțimea se mărturisește Marti în 18 Septembrie după predică.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Spect. Domn Ioan Dregan, notar public reșese în Sebeșul-săsesc, a binevoit a ne pune la dispoziție suma de 200 cor., pentru a-i folosi la augmentarea fondului pentru cumpărarea unui clopot mare la sânta biserică. Primească și pe aceasta cale sincerile noastre mulțămite. În numele curatorului. Benic, în 4 Iulie 1906. — *Amos Frâncu*, preot. *George Spățăceanu*, învățător.

— **Preastimatul Domn Georgiu Szilágyi**, marele proprietar și generos binefăcător în comuna Sanislau, carele neamurate dăruiri a făcut bisericilor sărace române din ținutul acesta. Între altele bisericii nou zidite în filia Cean 100 cor. la 24 Iunie a. c. prin Mulțon, du protopop districtual Demetriu Coroian, a binevoit a trimite și pe sama splendidei biserice nou zidite în parohia T. Silvaș (diecesa Gherlei) 100 cor. Subscripții în numele întreg poporului credincios își țin de sânta datorință. a-i aduce și pe aceasta cale ziaristică marimimosului binefăcător cea mai sincera mulțămite, dorindu-i din adâncul inimii ca Dumnezeu părintele cel cerese să-i răsplătească însuși și să-i lungească firul vieții încă la mulți ani, ca vistierul bunătăților sale și pentru alte biserici, pe cum are de cuget, să poată implini multe fapte mărețe. — *Patriciu Lobont*, preot gr.-cat. *Ioan Supuran*, curator primar.

Știri personale. Marti, în 28 crt. Eșec. Sa I. P. S. Mitropolit *Victor*, a plecat la Sarasau în Marmatia, spre a-și cerceta frații.

Din Arhidieceză. *Dr. Ioan Bălan*, preot, doctor în teologie, a fost numit al doilea vicenotar consistorial. — *Marian Păculea*, paroh în Stenea, a fost trecut în aceeași calitate la Bucurdea-grănoasă, distr. Blaj.

Schimbări în corpul didactic. Cu ziua de 1 Sept. n. prof. gimn. *Silvestru Nestor*, a fost trecut la penzie, rămânând însă și mai departe director și profesor la școala civilă de fete. — *Eugen Pantea*, prof. suplent la gimnasia, a trecut în aceeași calitate la școala civilă de fete. — *Valer Suciu*, vicenotar consistorial și *Aurel Gaja*, prof. cenzurat, au fost numiți profesori supienți la preparandie.

Dela expoziția română. Ultimii membri ai excursiunii blăjene la expoziția dela București, reîntorcând numai Joi, de abia în numărul viitor vom putea face un raport amănunțit a acestei interesante călătorii.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

Internatul de fetițe: Artemiu Boer, Casonul-mare 14 cor. Aurel Aron, Miraslău 7-20 cor. Vas. L. Pop, Sângeorgiu-de-Meseș 10 cor. Aron Papiu, Blaj 6 cor. Eugen P. Păcurariu, Blaj 10 cor.

Subsidiar al preoților: Artemiu Boer, Casonul-mare 2 cor. Iacob Popa, Blaj 1 cor.

Masa studenților: Sim. Corvin, Oraștie pentru repaus. Susana Corvin, Blaj 10 cor. Reuniunea meseriașilor, Blaj, 20 cor. Aneta Pop văd. Zăhan, în amintirea soțului său Vas. Zăhan, adv. D.-Sănmărtin 50 cor. Vas. L. Pop, Sângeorgiu 5 cor.

Orfanotrofiu: Eugen Bian, notar în Făget, a dăruit 30 cor. în amintirea repaus. advocat Vas. Zăhan.

Blaj, 31 August n. 1906.

Casa centrală arhidiecezand.

Convocare. În urma deciziunii Comitetului Asociațiunii noastre, am onoare a invita la *adunarea generală* a Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș, ce se va ține în 7 Sept. n. în școala gr.-cat. română din Siget la 10 oare a. m. Obiectele de pertractare vor fi: 1. Alegerea oficialilor și a comitetului asociațiunii. 2. Referada comitetului revizător a rațiunilor asociațiunii de pe anii 1903, 1904 și 1905, împreună cu referada casarului asociațiunii Dr. Ioan Mihályi. 3. Referada vicarului Tit Bud, ca director a convicțului despre progresul elevilor din convicț de pe anul școl. trecut și în genere despre starea convicțului. 4. Alegerea unui prefect pentru convicțul asociațiunii. 5. Referada despre trimiterea tabloului prezidenților asociațiunii și a bisericilor vechi marmarășene la expozițiunea etnografică și istorică-culturală din Sibiu. 6. Referada despre tipărirea analelor asociațiunii dela 1860—1905. 7. Pertractarea propunerilor. Siget. la 21 Aug. 1906. — *Petru Mihályi*, ablegat dietale, președintele asociațiunii.

— **Comitetul cercual al despărț. VIII.** al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, invită prin aceeași pe toți doritorii și sprijinitorii literaturii și culturii românești la *adunarea cercuală ordinară*, ce se va ține la 9 Sept. n. a. c. la 3 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Hațeg. — Se atrage atenția publicului asupra împrerurării, că tot în aceeași zi va fi și *serata teatrală* a dlui Zaharie Bărsanti și dsoarei Brașoveanu.

Aviz. Onorații oaspeți, cari doresc a lua parte la adunarea generală a Asociațiunii ce se va ține anul acesta la Brașov, în zilele de 8/21 și 9/22 Septembrie, sunt rugați ca — pentru îngrijirea de cuartire — să se anunțe la președintele comisiunii de încuarterare dl *Nicolae Bogdan*, profesor (strada Caterinei 15), cel mult până în 28 August (10 Sept. a. c.) Tot odată se aduce la cunoștință, că comitetul poate va fi silit să angajeze și cuartire, cari vor trebui plătite. De aceea On. oaspeți sunt rugați, ca la anunțare să se declare, că la caz când nu se vor afla cuartire gratuite, li se pot angaja și cuartire cu plată, rămânând în gija comitetului ca prețurile să fie moderate.

Dare de seamă. Deputatul *Dr. Iuliu Maniu* își va ține darea de seamă înaintea alegătorilor săi la 9 Septembrie n. înainte de ameză în Vințul-inferior.

Apel. Otenilor din țara Făgărașului, cari se pregătesc a visita expoziția din București, li-să aduce la cunoștință, că întâlnirea va fi Vineri, în 28 Sept. n. a. c. la 8 oare dim. la gară în Brașov, când se va decide și oara plecării mai departe. Dela expoziție, cari voiesc, pot se face o excursiune pelă Cernavoda peste Dunăre la Constanța și eventual Constantinopol. Pentru înlesnirea pe căile ferate și încuarterare se fac pașii necesari. Domnii preoți, învățători, notari și alți fruntași, sunt poștiți să participe în număr cât mai mare, și după posibilitate și cu familiile dâșilor și să grijescă, ca să participe și din popor în costume originale românești, atât bărbați, cât și femei, țărani și țărance (în opinci și cisme) spre a putea prezenta *caracteristicile porturi românești din țara Oltului*. (Făgăraș, Porumbacul-inferior, Rucăr, Voila, Galați, Șona, Perșani, Tiușgul-român, Crihalma, Cuculata, Tohanul-vechiu, Bran etc.) Dâii preoți, învățători și notari, cu viu interes să se pună între sine în conșlegere și lista participanților din comunele lor să o trimită spre orientare la adresa: Dlui Dr. *Ioan Turcu*, advoat în Făgăraș, cel mult până la 18 Sept. n. a. c., apoi să îngrijească pentru plecare corespunzătoare la Brașov. Participanți însă se pot asocia de ori și unde și după aceea. Lista participanților latimnului său se va publica.

Necrolog. *Livia Bésán* n. *Athanasievici*, după grele suferințe a adormit în Domnul în 18 August 1906, în anul 55. al vieții și 38. al căsătoriei sale.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

e) Pentru că majoritatea spiritiștilor sunt în contra corpului acestuia astral, și zic, că fenomenele spiritiste se produc de sufletele morților.

Înceiu cu *Dr. Lapponi*.¹⁾ „Cu privire la natura fenomenelor spiritiste“, zice el l. c., „știința e silită să ne declare, că ele nu numai că sunt superioare, ci cu totul contrare legilor celor mai comune, celor mai universale și mai bine cunoscute ale naturii caznice. Într'adevăr, ca cineva să prezică cu exactitate lucruri venitoare, cari nu se țin de el, ci de evenimente cu totul tot contingente; reproducerea exactă a scrisorii unor ființe, moarte de mult, fără ca să se fi deprins la așa ceva“, (și așa mai departe înșirând celelalte fenomene spiritice), — „sunt fapte de atare natură, încât ori-ce om, fie și nel învățat, numai să aibă judecată sănătoasă, trebuie să le recunoască nu numai ca superioare, ci ca apuse celor mai comune legi naturale biologice, psihologice ori fizice. — În consecință noi suntem siliți să vedem în fenomenele spiritiste manifestări de ord preternatural. În deșert s'ar nevoi cineva să nege ordul acesta a priori, înzădar și-ar bate capul să-l combată a posteriori. Scos pe ușe, el intra iarăși pe fereastră. E posibil să i-se strămteze cercul de activitate, dar nu poate să i-se nimicească cu totul; pentru că și dacă l-am nega cu gura, noi îl simțim în lăuntrul nostru, în jurul nostru, peste noi, și în tot locul Spiritismul dovedește în modul cel mai neexceptionabil, ce numai se poate pofti, supranaturalul, pe care raționalismul s'au zvîrcolit timp de veacuri să-l nimicească, să-l șteargă, dar zădarnic“.

II. **Hipoteza spiritistă.** De hipoteza aceasta se ține:

1. Fostul ateist și materialist, și mai apoi înfocatul spiritist: *Zöllner*. El constatase fenomenele spiritiste și se convinsese, că ele nu pot veni decât dela ființe înțelegătoare, pentru că cele mai multe din ele presupuneau în cauza, carea le producea, pricepere, carea să fi înțeles întrebările și să fi dat răspunsurile. Dară se întâmplaseră în prezența lui și a colegilor săi: *Fechner*, *Weber*, etc. și fenomene de aceea, pentru explicarea cărora nu i-se păreau de ajuns spiritele. Atari fenomene au fost de ex. *dispariția unei mese*, și apoi apariția ei din nou; *trecerea unor corpuri printr'altele*, de ex. monetele acelea prin scutule și prin masă; urmele de picioare, etc. De aceea a trebuit să mai recurgă la un alt ajutor. Ajutorul acesta a fost: *dimensiunea a patra*.

Dimensiunea a patra, zice *Zöllner*,²⁾ nu se poate observa, și nu se poate nici închipui. Dar ea trebuie să existe, căci numai așa se pot explica fenomenele spiritiste. Existența ei, *Zöllner* vrea să ni-o arete pe calea analogiei. Căci să ne închipuim, zice el, că ar fi nescari ființe, cari să cunoască numai două dimensiuni: lungimea și lățimea. Dacă am pune acum un corp pe un plan cu aceste două dimensiuni, ființele acelea nu și-ar putea închipui scoaterea corpului din plan, decât numai așa, că să treacă peste marginile planului, de cari este închis. Pentru noi însă, cari cunoaștem și a treia dimensiune: înălțimea, delăturarea corpului din plan e posibilă, și fără să trecem peste marginile planului. Căci pur și simplu ridicăm corpul de pe plan (în a treia dimensiune: în înălțime) și apoi îl coborâm iarăși jos, afară de plan. Ființele acelea cu două dimensiuni se vor miră de treaba aceasta, căci vor vedea că corpul dispăre dinaintea lor, și apoi iarăși apare. Și mai tare se vor miră de ele văzând, că corpul acela a trecut peste marginile planului, fără să le strice.

Întocmai așa, zice el, se întâmplă și cu noi, cari cunoaștem numai trei dimensiuni, fără să cunoaștem pe a patra. Noi ne mirăm văzând că masa dispăre și apoi iarăși apare; și cu atât mai virtos ne mirăm, când vedem, că un corp oare-care, închis de toate părțile (monetele din scutule) iese afară, fără să strice păreții.

Dar lucrul se explică ușor. Când a dispărut masa, atunci spiritele au trecut-o în a patra dimensiune; iar când a apărut din nou, au lăsat-o în a treia dimensiune. De asemenea monetele. Acestea erau închise între trei dimensiuni, dar dimensiunea a patra pentru noi necunoscută, era deschisă. Prin dimensiunea aceasta au

trecut ele, și apoi au întrebat în dimensiunea a treia, pe tăbliță.¹⁾

Dară hipoteza aceasta n'a fost primită de tabera învățaților. Ba mai mult. Însuși *Zöllner* a fost socotit de nebun. Și nici *Fechner* nu consimte cu *Zöllner* în hipoteza dimensiunii a patra, când îl ia în apărare pentru constatarea fenomenelor spiritiste, cum am văzut la art. II. punct 4, b).

Apoi e și grea de admis hipoteza aceasta. a) Pentru că noi nu numai că putem constata pe calea observațiilor lor intuitive, dar nu ni-o putem nici măcar închipui. b) Pentru că ființele acelea spirituale, cari locuiesc în dimensiunea a patra, n'au lipsă de dimensiunea aceasta, pentru că toate fenomenele spiritiste le produc în dimensiunea a treia, într'a noastră, în carea le vedem.

Dar întru cât hipoteza aceasta ascrie fenomenele spiritiste unor spirite, ea e mai puțin rea decât hipoteza lui *Lombroso*.

Tot unor ființe inteligente ascrie producerea fenomenelor spiritiste și medicul *Dr. Paul Gibier*, deși el nu îndrăznește să le cheme spirite.

A doua hipoteză spiritistă e hipoteza spiritiștilor, că adevăratele fenomenele spiritiste ar fi produse de sufletele morților.

Sufletele acestea îmbrăcate în perispirit, zic spiritiștii, că s'ar prezenta la ședințele spiritiste, și folosindu-se ori mai bine zis, împreunându-se cu fluidul magnetic al mediului, și dacă e de lipsă, chiar și cu magnetic, ce iese din experimentatori, ar produce fenomenele spiritiste. Întrând sufletul în masă ar da mesii viață, și așa ar făcea-o să se miște, să se ridice, să dea răspunsuri, etc. Tot el ar intra în porii mesei, și despărțindu-i moleculele prin perispiritul său, ar face de ar trece pe acolo alte corpuri, de ex. monetele lui *Zöllner*, floarea cea cu coadă lungă dela *Crookes*, etc. Tot el ar suna instrumentele muzicale. Luând apoi mai mult fluid din mediu, și condesându-l, spiritul și-ar forma mâni, picioare, ba și trup întreg. Hainele și le-ar forma din hainele celor de față, ori din elementele necesare, pe cari le-ar afla prin aer. Tot spiritul ar produce și scrisoarea automată, și anume: ori așa că ar dicta mediului, ori așa că ar intra în el. Dar ca cineva să fie mediu s'ar recere ca fluidul său să fie omogen cu fluidul spiritului. — Toate explicațiile acestea le-au dat spiritele, din gura ori inspirațiunea cărora le-a primit *Allan Kardec*.²⁾

Conziderându-se apariția de suflete de ale morților în sine, ea nu e imposibilă. Vreau să zic: nu e imposibil, ca Dumnezeu să permită într'un caz ori într'altul apariția între cei vii a vreunui sfânt din cer, ori a vreunui mort din locul chinurilor, fie ele temporale ori vecinice. Și cum că nu e imposibil, ne-o arată însași s. *Evangelie*.³⁾ Aci e vorbă despre parabola avutului și a lui *Lazar* cel leproș. Bogatul se roagă de *Avram* să conceadă lui *Lazar* să se întoarcă pe pământ și să facă atenți pe frații bogatului să nu ajungă și ei în locul chinurilor de veci. *Avram* răspunde, că chiar și dacă s'ar scula cineva din morți, frații lui tot nu vor crede, căci dacă ar vrea să creadă și să se pocăiască le-ar fi de ajuns și cărțile lui *Moise*. Din locul acesta al *Evangeliei*, cum am zis, nu rezultă faptul apariției de morți, ci numai atâta, că apariția lor între cei vii nu se crede imposibilă.

Avem și fapte. Acolo este de ex. apariția *Prea Curatei Vergure Maria la Lourdes*; despre sfântul *Eduard* se spune, că i-s'ar fi arătat *Sfântul Ioan Evangelistul*, carele ar fi cerut dela el elemozină, ce neavând sfântul, i-ar fi dat inelul, pe care apoi sfântul *Ioan* i-l'ar fi restituit înainte de moarte.⁴⁾

(Va urmă.)

¹⁾ Hipoteza aceasta a lui *Zöllner*, despre dimensiunea a patra nu e nouă. Cu ea s'au mai ocupat și alții. Așa s'a ocupat de ex. în timpurile mai vechi teozoful englez *Henric More* născ. 1614 în *Grantham*, și după el protestantul mistic *Oetinger* (1702—1782). Acesta mergea noaptea prin păduri, prin câmpuri și în biserică, ca să predice sufletelor morților. Tot el se provoacă și s. scrip-tură, pentru dovedirea dimensiunii a patra, și anume la *Efes. 3, 18*, unde e vorbă despre lungimea, înălțimea și afunzimea iubirii lui *Hristos*. — În timpul mai nou s'au ocupat cu hipoteza aceasta matematicianul *Riemann* (1826—1866) și profesorul din *Praga: Mach*.

²⁾ *Franco*, op. cit. pag. 240 și urm.

³⁾ *Luca*, 16, 27 și urm.

⁴⁾ *Breviarium Romanum* 13 Oct. I, IV.

¹⁾ *Ipnatismo e spiritismo*, studio medico-critico, Roma 1897, pag. 189.

²⁾ *Wissenschaftliche Abhandlungen* la *Schneider* op. cit. 490 și urm.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare).

17

„Dta afirmi așadar că acuzațiile sunt falze?”

„Nu, aceasta nu o afirm! Recunosc cu fruntea deschisă, că i-am învățat pe copii așa, dupăcum au raportat ei părinților lor. Nevinovăția mea constă așadar în aceea, că am învățat copii adevărul și nimic alta decât adevărul.”

Toți se uitau cu mirare la omul, care zimbăia amical.

„Asta nu o înțeleg”, intrerupse Schmidt tăcerea. „Cum poți dta afirma, că ai spus copiilor adevărul, când ai zis că biblia este o carte de fabule?”

„Eu am propus numai purul adevăr după rezultatele cercetărilor științifice, cari singure sunt pentru mine obligatoare, iar nu ceea ce propovăduiește credința religioasă”, răspuse zimbând cu eleganță liber-cugetătorul. „Dacă școala ar fi confesională, atunci n'as fi putut spune adevărul. Atunci ași fi trebuit să vorbesc după tradiția credincioasă. Deoarece însă școala este neconfesională, va se zică nereligioasă, eu am fost obligat să învăț ceea ce propovăduiește știința.”

„Ai dat însă cu oștean gard”, strigă infuriat conzilierul școlar Nübel. „Biblia ne învață cuvântul dumnezeesc, — știința ne învață numai cuvântul omenesc. În biblie vorbește Dumnezeu cel atotînțelept, — în știință vorbește oameni, cari pot să rătăcească. Prin urmare biblia stă deasupra părerilor omenești.”

„Aceasta este părerea dtale, a mea însă nu este”, replică Knack amical. „De altfel în chestia aceasta nici părerea mea nici a dtale nu este decisivă, — aici vorbește legea instrucției neconfesionale, care în art. 17 dela 21 Decembrie 1867 zice: „Știința și propovăduirea ei este liberă”. În baza acestui articol, primul paragraf al legii dela 25 Maiu 1868 declară supraveghierea bisericească a școalelor de ridicată și învățământul primar independent de ori ce biserică și comunitate religioasă. Prin urmare eu sunt obligat prin lege de a nu lua în conziderare credința religioasă, ci a învăța numai adevărurile cercetărilor științifice. Dacă biblia după știință este o carte de hazme, — eu nu pot să găsesc în ea revelația lui Dumnezeu.”

„Trebuie să mărturisesc că mi stă mințea'n loc!” asigură Schmidt. „N'am știut că în Austria după lege să poate propaga necredința, — și împotriva acesteia nu se poate face nimica? Iar noi țărani să ne mai plătim pe deasupra pe unul, care să facă din copiii nostri necreștini? Dumnezeu, — se învîrte lumea cu mine! Aș vrea să dau cu pumnii și să sparg totul. Și rămâne după cum am zis”, strigă el cu priviri mânioase în spre Knack, „cine tăgăduiește pe Dumnezeu și batjocorește religia, — este un mișel!”

„Ospuneți aceasta, referindu-vă la mine?” cercetă Knack.

„O spun, referindu-mă la toți atei și batjocoritorii religiei!”

„Așa, am înțeles și eu vorbele lui Schmidt”, interveni preotul, care cunoștea din experiență pe denunciantul Knack.

„Indignarea lui Schmidt, atât de lau-

dabilă, se referea la atei în genere și nu la o persoană în particular. Sentimentul lui creștinesc se revoltă la vederea pericolelor, la cari sunt expuși copiii în școlile neconfesionale. Aceasta revoltă sfântă îl onorează pe Schmidt tot așa de mult, pe cât îl desonorează artificiile diavolești și maliția rece pe un perversitor al tinerimei.”

Primarul și conzilierii dădeau din cap aprobând. Knack simția împunsăturile aspre și zimbăia plin de răzbunare.

„Ei bine, — religiunea este o noțiune foarte elastică”, — răspuse el rinjindu-se către preot. „Renumitul pedagog dr. Dittes se exprimă asupra acestui punct în următorul mod:

„Întreb, oare numai aceea este religiune, care este decretată de preoți ca atare?” Postul zice: „Acela, care poșede știință și artă, are religiune.”

„Ceea ce spune Dittes nu e de loc adevărat”, răspuse Nübel. „Poate să fie cineva un mare învățat și artist și în același timp și un om pervers. — Un om în adevăr religios însă nu poate fi rău.”

„Foarte bine!” conărmă părintele Cunibert. „Afară de aceasta există o artă rătăcită, cufundată în materialism, dupăcum există și o știință falză. Cum ați devenit dvoastră în fața copiilor heroldul științei falze numind descrierea biblică a creațiunei un bazm?”

„Înțeleg”, răspuse Knack zimbând cu mândrie, „că limbajul limpede al științei displace învățătorului de vocațiune al credinței. Afirmățiunea, că întreaga creațiune s'a făcut în șeasă zile, este pur și simplu ridicolă. Geologii arată o evoluțiune de mii de ani, iar nu de șease zile. Afară de aceasta, descrierea biblica poartă stampila ridicolului pe frunte prin faptul, că spune, că soarele s'a creat de abia în a patra zi.”

„Ceea ce spuneți dvoastră, arată din nou supercifiiala dvoastră semidoctie”, răspuse Laidelin. „Celea șeasă zile, despre cari vorbește biblia, nu sunt zile, ce se nasc prin răsăritul și apusul soarelui, ci sunt șease perioade consecutive ale operei creațiunei. Fiecare din aceste șease zile, sau perioade, se pot măsura cu miile de ani. Prin urmare contradicția susținută de dvoastră între știință și biblie nu există. Tocmai contrariul este adevărat. Cu cât mai mult se aprofundează cercetările științifice cu atât mai mult se dovedește veracitatea descrierei biblice a creațiunei. Dvoastră însă evident, că nu aveți în gând să instruiți copiii în ceea ce ei necesitează pentru viață, ci să comunicați tinerimei sentimentele dvoastră nereligioase și necredința dvoastră. Din partea mea trebuie să protestez împotriva unor asemenea lucruri.”

„Așa este, — și noi și întreaga comună protestăm!” confirmă primarul. „În școlile noastre nu trebuie să ne educe niște mișei și păgâni, ci niște adevărați creștini.”

„Regret, că trebuie să refuz o asemenea problemă”, replică Knack. „Disciplina creștinească este treaba preotului. După legea neconfesională a instrucției, creștinismul nu ne privește de loc. Instrucția primară este independentă de ori ce influență religioasă și știința este liberă, — spune legea. Vocațiunea mea îmi impune o educație în spiritul timpului o instrucție în toate specialitățile necesare și... mai departe nimica.”

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul”, revistă literară. Anul V. Numărul 33, cu următorul cuprins: N. Iorga, Un roman de luptă: „Două Neamuri” de C. Sandu-Aldea. — Const. A. Giulescu, Izvor (poezie). — I. M. Zatlókiewicz, O iscoadă moldovenească în 1683. — I. U. Soricu, Ochii tăi (poezie). — Adriana Gheorghiu, „Sunt lacrymas rerum” (poezie). — Neli Cornea, Flori de câmp. — X., Cugetări — L. Măricaș, Sosirea (poezie) — Adina, Sonet. N. Iorga, Cronică.

„Neamul Românesc”. Anul I. Nr. 28 cu următorul cuprins: Românii din Ardeal, din Bucovina și Expoziția de N. Iorga. — Din nevoile populației noastre rurale de L. Moldovan. — Rolul tineretului școlar în mișcarea culturală la sate de D. Tomescu. — Dela Expoziție: Pavilionul Dobrogei de Nic. Iorga. — Dumitru Moisescu de L. Moldovan. Cronică de N. Iorga și alții.

Cărți bune. Profesorul nostru Ioan F. Negrău a scos o nouă ediție a scrierilor sale școlare așa de bine întocmite și cu multă pricepere lucrate. Aceste sunt: *Carte de cetire* pentru cl. II. III. și IV. primară, în colaborare cu P. Ungurean, ed. II. — *Stilistica practică*, ed. IV. scriere introdusă în toate școlile românești din patrie, bogată în exemple, cu multă grijă adunate și *Stilistica practică*, un extras din cea dintâi, foarte acomodată pentru ori-ce cărturar, fiind-că dă tot soiul de regule și exemple pentru scrierea actelor și documentelor de toate zilele. Scrierea aceasta încă a apărut în a IV. ediție, semn evident de chipul, cum sunt primite de public. Le recomandăm și noi cu căldură.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa

Nr. 5331—1906.

(24) 3—3

Concurs la stipendii.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembrie n. 1906. inclusive, pentru următoarele stipendii:

I. Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț”.

1. *Trei (3)* stipendii de câte 800 cor. folosite în anul școl. 1905/6. de către Martian Căluț, stud. jur. în Budapesta, Eugen Rusu, stud. med. în Viena și Iuliu Moldovan, stud. med. în Praga, destinate pentru tineri, cari studiază drepturile sau medicina la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

2. *Un (1)* stipendiu de 600 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Ioan Agârbiceanu, stud. filoz. în Budapesta, destinat pentru tineri, cari studiază montanistica în Selmetsbánya sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre-o universitate din străinătate.

3. *Două (2)* stipendii de câte 400 cor. folosite în anul școl. 1905/6. de către Emil Pop și Aug. Rațiu, stud. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiază științele iuridice la universitatea regească din Cluj.

4. *Un (1)* stipendiu de 200 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Enea Muntean, destinat pentru studenții gimnasiști în clasele superioare.

5. *Un (1)* stipendiu de 120 cor. folosit în anul școl. 1905/6. de către Ales. Pop, elev al Academiei militare în Wiener-Neustadt, destinat pentru studenții gimnasiști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școlile de mai sus, cari doresc a obține anul din stipendiele de mai sus, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri din Transilvania.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminență.

c) Dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consăngeni cu fondatorul.

II. Din fundațiunea „Dănuț”

Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Dr. Vasiliu Pop, stud. jur. în Budapesta. La acest stipendiu pot concură studenții români gr.-cat., sunt înse preferiți consăngenii fondatorului, și numai în lipsa acestora se va conferi altora.

III. Din fundațiunea „Lazar Baldi”

Un (1) stipendiu de 200 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Parteniu Crișan, stud. gimn. în Cluj, destinat pentru studenții români gr.-cat. gimnasiști din comitatul Clujului și pentru consăngeni de ai fondatorului, fie ei și din alte comitate.

IV. Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Emil F. Negruțiu, stud. gimn. în Năsăud. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții români gr.-cat. dela orice institut de învățământ, din țară ori străinătate. — în linia primă pentru consăngeni de ai fondatorului.

V. Din fundațiunea „Vancea-„Cassa-archidiecezană”

1. Un (1) stipendiu de 600 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Ioan V. Vancea, stud. jur. în Cluj, destinat pentru studenții români gr.-cat. dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. Un (1) stipendiu de 300 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Valeria Petruță, elevă a școlii civile destinat pentru fetițe gr.-cat. române, cari studiază la școala rom. gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după-ce au studiat aici cel puțin doi ani — pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc. Sunt preferiți consăngenii fondatorului.

VI. Din fundațiunea „Andrei Pop Liviu”

1. Un (1) stipendiu de 210 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Ruan, stud. jur.

2. Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Emil Feldelean, stud. gimn.

Ambele aceste stipendii sunt destinate în locul prim pentru studenții români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului dela orice școală, și-l pot folosi și fete.

VII. Din fundațiunea „Alesandru Micu”

Un (1) stipendiu de 190 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Virginia Micu, elevă a școlii civile de fete a Asociațiunii în Sibiu. — destinat pentru elevi sau eleve ai școlilor medii, comerciale sau ale școlilor superioare de fete. Consăngenii au preferință.

VIII. Din fundațiunea „Alesandru Filip”

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Artur Domșa, elev al școlii de cadeti din Kamenitz, Alesandru Fugăță, stud. gimn. în Blaj și Aurel Ramonțianu, stud. gimn. în Dej. Aceste stipendii sunt destinate pentru studenții români gr.-cat. gimnasiști, elevi ai școlii comerciale, reale, industriale ori militare. Consăngenii au preferință.

IX. Din fundațiunea „Ioan V. Rusu”

Un (1) stipendiu de 160 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Octavian Oltean, stud. gimn. în Székely-Uivarhely, destinat pentru tineri români gr.-cat., cari frecventează vre-un gimnas, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți consăngenii.

X. Din fundațiunea „Alutanu”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Laurențiu Sima,

stud. gimn. în Gherla. — destinat pentru tineri români gr.-cat. gimnasiști, studenți la școlile reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc.

Consăngenii au preferință.

XI. Din fundațiunea „Chirilă”

Interesele disponibile ale fundațiunii acesteia pe an. 1906 în suma de 550 cor., în senzul literilor fundamentale sunt de a se împărți în părți egale între consăngenii fondatorului, cari studiază la vre-o școală. Consăngenitatea se consideră până la gradul al VIII-lea.

XII. Din fundațiunea „Cercul Oraștiei”

Un (1) stipendiu de 80 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Vasiliu Mircea Vaideanu, stud. gimn. în Blaj. La acest stipendiu pot concură numai studenții români gr.-cat., cari cercetează gimnasiul gr.-cat. din Blaj ori vre-o Academie de drepturi și sunt născuți în vre-una din comunele următoare ale cercului Oraștiei și anume: Jibot, Oraștieara-de-jos, Balemir, Bintiș, Beriu, Cioara, Vinerea, Oraștieara-de-aus, Gridu, Ghialmaru, Casteu, Dăncu-mic, Ocilișul-mic, Toța-mică, Costești, Cugiru, Jele-dinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dăncu-mare, Toța-mare, Spini, Pricazu, Petriș, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibielui-vechin, Sereca, Tămășasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria.

XIII. Din fundațiunea „Parteniu Moldovan”

Un (1) stipendiu de 100 cor. conferit pe an. scol. 1905/6 lui Ioan Moldovan, preparand curs. II. în Blaj. — destinat pentru tineri români gr.-cat. consăngeni de ai fondatorului, cari frecventează cu succes bun vre-o școală de orice categorie.

XIV. Din fundațiunea „Alexa Bidianu”

Din venitele acestei fundațiuni se vor împărți stipendii adecuate tuturor nepoților din frați ai fondatorului, și în locul ai doilea băieților și copilelor înrudiți cu fondatorul prin căsătorie până la al patrulea grad, născuți în căsătorie creștinească, fără considerare la natura străinilor, ce le urmează, nu vor fi excluși dela stipendii nici aceia, cari învață măiestrii.

XV. Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai”

1. Un (1) stipendiu de 630 cor. conferit pe anul scol. 1905/6 lui Ioan Pușcar, stud. tehnic în Budapesta, — destinat pentru studenții la universitate, la politehnică, la Academia de pictură din Budapesta și Viena, pe cum și la Academia montană din Seimetz și la Academia comercială din Viena.

2. Doue (2) stipendii de câte 168 cor. folosite în anul scol. 1905/6 unul de către Iuliu Măcelar și altul de către Victor Suciu, studenți jur. în Cluj, — destinate pentru stud. jur. în Cluj.

3. Cinci (5) stipendii de câte 126 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către George Trif și Simeon Nemeș, stud. jur. în Cluj, Ioniu Br. Docolin, Ioan Gligor și Octavian Pop, studenți gimnasiști, — destinate pentru gimnasiști și studenți la școala comercială. Sunt preferiți cei nobili de origine.

XVI. Din fundațiunea „Ioan Bob”

Un (1) stipendiu de 120 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Victor Boeriu, student gimnast.

XVII. Din fundațiunea „Ioan Gavril Vajda”

Un (1) stipendiu de 140 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Iuliu Vajda, stud. gimn. — destinat pentru studenții dela orice școală reală, gimnas, academie, universitate sau politehnică. Preferință au descendenții din familiile: Vajda de Soósmező și Fuleoviciu.

XVIII. Din fundațiunea „Efraim Klein”

1. Un (1) stipendiu de 360 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Quintiliu Viciu, stud. jur. în Cluj și

2. Un (1) stipendiu de 240 cor. folosit în anul scol. 1905/6 de către Atanasiu Pautea, stud. gimn.

Ambele destinate pentru studenți români gr.-cat. la gimnasiul din Blaj.

Preferința au descendenții din familiile Klein și Muntini.

XIX. Din fundațiunea „Jacob Páll”

1. Un (1) stipendiu de 50 cor. pentru gimnasiști în clasele superioare și

2. Un (1) stipendiu de 30 cor. pentru gimnasiști în clasele inferioare.

A concură la stipendii aceste, sunt îndreptățiți numai tineri născuți din ramul gr.-cat. Páll din Szék (comit. Szolnok-Doboka) și din ramul Bossiak sau Borton din Zalasd (comit. Hanyad), cari au calificatiune distinsă, învață la gimnasiul rom.-cat. din Cluj și sunt saraci.

Concurenții la toate stipendiile înșirate până aci au să alăture la suplicele sale scrise și subscrise cu mâna proprie în limba română: *testimoniu scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; și pentru dovedirea consăngenității cu fondatorul au să alăture atestat dela respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică exact dedusă. Sunt datorii mai departe să numească expres institutul, la care vor studia în anul scol. 1906/7, și să determine apriat suma și soiul stipendiului, pentru care suplică. Suplicile, cari nu vor corăspunde cerințelor aci înșirate, pecum și cele întrate după termin, nu vor fi luate în considerare.*

XX. Din fundațiunea „David Br. Ursu”

Trei (3) stipendii de câte 200 cor. folosite în anul scol. 1905/6 de către Vincentiu Păndrea, Ioan Zăleriu și Mircea Thomas, studenți gimnasiști.

Concurenții la aceste stipendii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vre-una din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, Hunedoara, cu atestat de frecventare, că sunt școlari în cl. I. ai gimnasiului gr.-cat. din Blaj, iar fetele, că frecventează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii și că sunt sau pot fi suscepti în Seminarul junimeii române gr.-cat. studioase în Blaj, iar fetele în Internatul de fetițe din Blaj.

XXI. Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.

1. Trei (3) alumnate de câte 100 cor., dintre cari unul a fost folosit în anul scol. 1905/6 de către Silvia Pop, elevă a școlii civile de fete din Blaj, iar doue s'au creat din nou.

2. Zece (10) ajutoare de câte 100 cor. cari se vor conferi pe anul scol. 1906/7, la eleve ordinare de ale școlii gr.-cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare, au să întruiească și dovedească următoarele condițiuni:

a) că sunt române gr.-cat. misere, născute în arhidieceză;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni;

c) că sunt înmatriculate ca eleve ordinare în școala gr.-cat. de fete din Blaj, și sunt primite în Internatul Vancean de fetițe și

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

Blaj, din ședința consistoriului plenar arhiepiscopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la 2/15 August 1906.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
de Alba-Iulia și Făgăraș.

